

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN METİNLERARASI AÇIK
GÖNDERME BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bahar KOZAK ŞAMCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Selcen ÇİFCİ

UŞAK

Şubat, 2019

Bu tez BAP koordinasyon birimi tarafından

2018/TP019 Numaralı Proje ile desteklenmiştir.

ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN METİNLERARASI AÇIK
GÖNDERME BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bahar Kozak Şamcı

T.C.

UŞAK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçe Eğitimi Bölümü

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Uşak

2019

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Tezli Yüksek Lisans Jüri ve Enstitü Onayı

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Türkçe Eğitimi Ana Bilim / Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans Programı
104009012 No'lu öğrencisi Bahar Kozak Şamcı'nın "Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin
Metinlerarası Açık Gönderme Becerilerinin İncelenmesi" adlı tezi 22/03/2019
tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim
Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans Tezi olarak
değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	: Doç. Dr. Selcen ÇİFCİ	
Üye	: Doç. Dr. Zekerya BATUR	
Üye	: Dr. Öğrt. Üyesi Esra KARAKUŞ TAYŞI	

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Dilin dört temel becerisi birbirini tamamlayan ve dili işlevsel hale getiren bir bütünün ayrılmaz parçalarıdır. Bu bütünün aksamadan işleyebilmesi için parçaların uyumlu çalışması gerekmektedir. Türkçe öğretimi programıyla bu uyum yakalanmaya çalışılmaktadır. Ancak 2000'lerden günümüze dil öğretiminin bir parçası haline gelen "metinlerarasılık"a sadece okuma becerisi kazanımlarında yer verildiği görülmektedir. Diğer becerilerde açıkça yer almayan bu kavram, uygulamalarda özellikle yazma becerisinde bir ihmalin olduğunu bize göstermektedir. Bu çalışmanın amacı var olan ihmali gösterebilmek ve doğan ihtiyaca cevap verebilecek nitelikte kazanımlar ve "Metinlerarası Yazma" bölümü oluşturularak uygulamadaki Türkçe öğretimi programının bu şekilde geliştirilmesine destek olabilmektir.

Araştırmanın her aşamasında öneri ve katkılarının yanı sıra zamanını, bilgi ve tecrübelerini esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Selcen ÇİFCİ'ye gönülden teşekkür ederim. Görüş ve önerileriyle araştırmanın şekillenmesinde yardım eden değerli hocalarım Prof. Dr. Musa ÇİFCİ'ye, Doç. Dr. Zekerya BATUR'a ve Doç. Dr. Erol DURAN'a çok teşekkür ederim. Uygulamalarda yardımcı olan okul yöneticileri ve Türkçe öğretmenlerine çok teşekkür ederim.

Hayata çok erken veda eden biricik babama, yaşamımın her döneminde maddi ve manevi destekleri ile hep yanımda olan anneme, ağabeyime ve ağabeyimin eşine, araştırma sürecinde dünyaya gelen ve evde bana çalışma fırsatı veren güzel kızım Defne'me, tezime başlamamda bana şans getiren yeğenlerim Deren ve Çınar'a çok teşekkür ederim. Bu çalışmanın alana katkı sağlamasını umut ederim.

Bahar KOZAK ŞAMCI

Uşak, 2019

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı: Bahar KOZAK ŞAMCI

Doğum Yeri ve Tarihi: UŞAK, 1986.

Lisans Öğretimi: Mehmet Akif Ersoy Üniveristesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü

Bildiği Yabancı Dil: İngilizce

İş Deneyimi:

Çalıştığı Kurumlar:

Yön-Uğur Dershaneleri- Türkçe Öğretmeni (2008-2011)

MEB- Türkçe Öğretmeni (2011- Halen)

İletişim:

e-posta adresi: bahargoksin@hotmail.com

ÖZET

ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN METİNLERARASI AÇIK GÖNDERME BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

KOZAK ŞAMCI, Bahar

Yüksek Lisans-2019

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Danışman: Doç. Dr. Selen ÇİFCİ

Dil becerileri anne karnından ölüme kadar devam eden, yaşamın her döneminde geliştirilen becerilerdir. En hızlı gelişim ilkököl ve ortaokul döneminde gerçekleşir. Dört temel beceri birbirinden bağımsız değil aksine birbirini tamamlayan bütünün parçalarıdır.

Yazma, işlevsel açıdan diğer dil becerilerini geliştirici ve daha anlaşılır kılabilen, dört temel dil becerisinden biri olarak kabul edilmektedir. Oluşturmacılık esas alınarak geliştirilen 2004-2005 Türkçe öğretimi programında sıkça vurgulanan tematik yaklaşımla konular geliştirilmektedir. Bu sebeple öğrenciler metinlerin arasında ilişki kurmaya ihtiyaç duymaktadır. Uygulamadaki Türkçe öğretimi programındaki kazanımlarda, okuma becerisinde yeni bir kavram olan “metinlerarasılık”ın kazandırılabilmesi için öğrencilerin diğer dil beceriyle de ilişki

kurması gerekmektedir. Bu araştırmada, ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin, metinlerarasılık kavramının istenilen düzeyde kazandırılabilmesinde yazma becerisine transferinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımın esas alındığı, disiplinlerarasılığın uygulandığı Türkçe öğretimi programımıza eklenecek metinlerarası yazma ile ilgili kazanımların programı daha işlevsel hale getireceği düşünölmektedir. Elde edilen bulgulardan varılan yorumlar yazma becerisinin geliştirilmesinde yeni bir yöntem olarak kullanabilecek metinlerarasılıkla ilgili analitik düşünce sistemine ilişkin alana katkı sağlayacak önemli verileri içereceği öngörülmektedir.

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin yazma etkinliklerinde metinlerarası öğeleri kullanmadaki becerileri betimsel araştırma yöntemi kullanılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Betimsel yöntemlerden analitik düşünceyi esas alan doküman analizi model olarak kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak da öğrencilere yazdırılan metinler doküman kabul edilmiştir. Bu araştırma ortaokul 8. sınıf öğrencileriyle ve dilin dört temel becerisinden yazma becerisiyle sınırlandırılmıştır. Araştırma sonucunun benzer özellikteki gruplara genellenebileceği varsayılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Metinlerarasılık, Türkçe Eğitimi, Metinlerarası Yazma.

ABSTRACT

ANALYSIS OF INTERTEXTUALITY IN TEXTS OF 8th GRADE STUDENTS

Bahar, ŞAMCI

Master Degree-2019

Uşak University Graduate School of Social Science

Supervisor: Associated Prof. Dr. Selcen ÇİFCİ

Language skills are developed cradle to grave, renewed at every stage of life, added something. These skills are developed most in primary education in a particular discipline. Written expression skill is developed consciously with other skills in a lay out in the period of primary education. The most effective way of developing written expression is exercises and careful experiments.

Writing is development of other language skills from a functional point of view and more understandable, is regarded as one of the our basic skills. Students need to relate texts for the development of topics with a frequently emphasized thematic approach in Turkish Teaching Programme which is developed on the basis of constructivism. In Turkish Teaching Programme in practice, students need to relate to the other language skills to be earned “intertextuality” which is a new concept in reading. In this study it is emphasized that transfer to writing skill in the concept of intertextuality can be achieved at the desired level. If gains about intertextual writing texts are added in Turkish Teaching Programme which is applied interdisciplinary and based on the constructivist approach, it is considered that program will be more functional. We understand that it is predicted intertextuality will be used as a new method and it will contribute analytical thinking system in development of writing skills.

It is tried to explain by using descriptive search in ability to use textual items in writing activities of 8th grades students. Descriptive methods were used as

a model of analysis based on analytical thinking. Texts were printed on the students in the tissue analysis research Studies and these texts were examined in accordance with the contentanalysis principles. Text sprinted on students as data collection tools are accepted as documents. This research is limited by the abilitiy write from secondary scholl 8th grade students and 4 basic skills of language. It is assumed that there search result will be generalized to groups with similar characteristics.

Keywords: Intertextuality, education of Turkish, intertextuality writing

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	
ABSTRACT.....	
TABLolar LİSTESİ.....	
EKLER LİSTESİ.....	
KISALTMALAR LİSTESİ.....	
GİRİŞ.....	

1. BÖLÜM

1.1.GİRİŞ	16
1.1.1. Araştırmanın Amacı.....	16
1.1.2. Araştırmanın Önemi.....	18
1.1.3.Problem Cümlesi.....	21
1.1.4. Alt Problem Cümlesi.....	21

2. BÖLÜM

2.1 KAVRAMSAL ÇERÇEVE	22
2.1.1. Metinlerarasılık Nedir?	22
2.1.1.1.Yorumsal Üst-Metinsellik.....	25
2.1.1.2.Zayıf Metinlerarası.....	25
2.1.1.3.Zorunlu Metinlerarası.....	26
2.1.1.4.Uyarlama.....	27
2.1.1.5.Ses Benzeşimi	27
2.1.1.6.Sıradan Metinlerarası.....	27
2.1.2.“Metinlerarasılık”ın Telmih, İktibas, İrsal-i Mersel ve Nazire ile Ortak Noktaları.....	33
2.1.3. Evrensel Nitelikli Metinlerarası Kavramlar.....	36
2.1.4. Türkçe Dersi Öğretimi Programında Yer Verilen Metinlerarasılık İle İlgili Kazanımlar.....	37
2.1.5. Yazma, Yazma Becerisi.....	39
2.1.6. Türkçe Dersi Öğretimi Programının “Yazma Becerisi”nde Metinlerarasılık...39	
2.1.7. Türkçe Dersi Çalışma Kitabında Metinlerarasılıkla İlişkilendirilebilecek Çalışmalar.....	50

2.1.7. İlgili Araştırmalar.....	50
3.BÖLÜM	
3.1.YÖNTEM.....	52
3.1.1.Araştırma Modeli.....	52
3.1.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	53
3.1.3. Verilerin Analizi.....	53
3.1.4. Varsayımlar.....	56
4. BÖLÜM.....	
4.1. BULGULAR ve YORUMLAR.....	57
4.1.1.Metinlerarası Göndermenin Serbest ve Güdümlü Metin Türüne Göre Gösterdiği Değişikliğin Dağılımı.....	57
4.1.2. Metinlerarası Göndermenin Cinsiyete Göre Değişikliğinin Dağılımı.....	61
4.1.3. Metinlerarası Göndermenin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımı.....	63
4.1.4. Metinlerarası Göndermenin Akademik Başarıya Göre Dağılımı.....	65
4.1.5.Metinlerarası Açık Gönderme Kaynakları Dağılımı.	67
4.1.5.1.Ders Kaynakları.....	68
4.1.5.1.1. Türkçe Dersi Materyallerinden Yapılan Açık Göndermeler.....	68
4.1.5.1.2.Fen ve Teknoloji Dersi Materyallerinden Yapılan Açık Göndermeler.....	68
4.1.5.2.Kamu Spotlarından Yapılan Açık Göndermeler.....	70
4.1.5.3.Okul Kampanyalarından Yapılan Açık Göndermeler.....	71

4.1.5.4.Sosyal Sorumluluk Projelerinden Yapılan Açık Göndermeler.....	72
5.BÖLÜM.....	75
5.1.SONUÇ ve ÖNERİLER.....	75
5.1.1.Ana Problem Cümlesi İle İlgili Sonuçlar:	77
5.1.2. Alt Problem Cümleleri İle İlgili Sonuçlar:	78
KAYNAKÇA.....	84

EKLER

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1.6.1. Örnek Etkinlik	
Tablo 2.1.6.2. Örnek Etkinlik	
Tablo 2.1.6.3. Örnek Etkinlik	
Tablo 1. Araştırma Grubunu Oluşturan Okullar ve Öğrenci Sayıları	
Tablo2.Metinlerarası Göndermenin Serbest ve GÜdümlü Metin Türüne Göre Gösterdiği Değişikliğin Dağılımı	
Tablo3. İçin Örnek Metinler	
Tablo 4. Metinlerarası Göndermenin Cinsiyete Göre Değişikliğinin Dağılımı	
Tablo5.Metinlerarası Göndermenin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımı	
Tablo6.Metinlerarası Göndermenin Akademik Başarıya Göre Dağılımı	
Tablo7.Metinlerarası Açık Gönderme Kaynakları Dağılımı	
Tablo8.Türkçe Dersi Materyallerinden Yapılan Açık Göndermeler	
Tablo9.Fen ve Teknoloji Dersi Materyallerinden Yapılan Açık Göndermeler	
Tablo10.Sosyal Bilgiler Dersi Materyallerinden Yapılan Açık Göndermeler	
Tablo11.Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Materyallerinden Yapılan Açık Göndermeler	
Tablo12.Kamu Spotlarından Yapılan Açık Göndermeler	
Tablo13.Okul Kampanyalarından Yapılan Açık Göndermeler	
Tablo14.Sosyal Sorumluluk Projelerinden Yapılan Açık Göndermeler	
Tablo15.Uyarı Levhalarından Yapılan Açık Göndermeler	
Tablo 16.TV Programlarından Yapılan Açık Göndermeler	
Tablo17.Çevreden Yapılan Açık Göndermeler	

EKLER LİSTESİ

Ek 1: 8. Sınıf Türkçe Çalışma Kitabından Örnek Etkinlikler

Ek 2: Öğrencilerin Yazdığı Metinlerden Örnekler

KISALTMALAR

Y.K.:Yüksek Sosyo-ekonomik Seviyeli Kız Öğrenci

Y.E.:Yüksek Sosyo-ekonomik Seviyeli Erkek Öğrenci

O.K.:Orta Sosyo-ekonomik Seviyeli Kız Öğrenci

O.E.:Orta Sosyo-ekonomik Seviyeli Erkek Öğrenci

D.K.:Düşük Sosyo-ekonomik Seviyeli Kız Öğrenci

D.E.:Düşük Sosyo-ekonomik Seviyeli Erkek Öğrenci

1.BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.1. Araştırmanın Amacı:

Metinlerarasılık, metnin kendi alt metinleriyle veya başka metinlerle etkileşim halinde olmasıdır. Bu terim 1960'lı yıllarda bir dilbilim terimi olarak literatüre girmiştir. Türkiye'de ise 2000'li yıllarda edebî metinlerin incelenmesi çalışmaları yoluyla görülmeye başlamıştır. Bu çalışmalar, edebi eserlerdeki göndermeleri kendine konu edinmiştir.(Aktulum, 2000:18). Aynı yıllarda eğitim programı geliştiricileri metinlerarasılığa Türkçe Öğretimi Programlarında “Okuma Becerisi” başlığı altında yer vermişlerdir.

“O.2.1. Okuduğunu önbilgilerini kullanarak anlamlandırır.

O.3.1. Metin içi anlam kurar.

O.3.2. Metin dışı anlam kurar.

O.3.3. Metinlerarası anlam kurar.”(Türkçe Öğretimi Programı, 2005).

Bu kazanımlarla metinlerarasılık, okuma becerileri altında açıkça yerini almıştır. Aynı kazanımlar uygulamada yazma becerisinde kullanılmakta; ancak programda sadece yazma yöntemleri bölümünde yer almaktadır. Bu yöntemler şöyle sıralanabilir (Türkçe Öğretimi Programı, 2005):

“Not Alma,

Özet Çıkarma,

Boşluk Doldurma,

Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Yazma,

Serbest Yazma,

Kontrollü Yazma,

Güdümlü Yazma,

Yaratıcı Yazma,

Metin Tamamlama,

Tahminde Bulunma,

Bir Metni Kendi Kelimeleriyle Yeniden Oluşturma,

Bir Metinden Hareketle Yeni Bir Metin Oluşturma,

Duyulardan Hareketle Yazma,

Grup Olarak Yazma,

Eleştirel Yazma.”(Türkçe Öğretimi Programı, 2004-2005)’’.

Metinlerarasılık, Türkçe öğretimi programında ortaokul için sadece okuma becerisiyle ilişkilendirilmiş ve literatürde bulunan çalışmalarda da bu boyutuyla ele alınmıştır. Dilin dört temel becerisinin (okuma, yazma, konuşma, dinleme) birbirinden ayrılamayacağı bilindiği için bu terimin programda tek bir beceriyle ilişkilendirilmesinin diğer beceri alanlarında kopukluk oluşturduğu düşünülmektedir. Bu ihmal tüm “Türkçe öğretimi materyallerinde” yani “Türkçe Ders Kitabı” ve “Türkçe Çalışma Kitabı”nda tekrar ettiği Türkçe Eğitimi (2 uzman), Program Geliştirme (1 uzman), Ölçme ve Değerlendirme (1 uzman) uzmanları tarafından tespit edilmiştir. Bu çalışmaya başlamadan önce yaptığımız araştırmada “Türkçe Çalışma Kitabı”nda yazma etkinliklerinde sıkça “metinlerarasılık”ın uygulanışı ile ilgili etkinliklerin bulunduğu; ancak bununla ilgili bir kazanım bulunmadığı için farklı kazanımlarla ilişkilendirildikleri görülmektedir. Tüm bu eksiklikler bu çalışmanın gerçekleştirilmesindeki çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Öğrenmenin doğası gereği öğrenciler transfer etme ve ilgi kurma ihtiyacı duymaktadırlar. Bu çalışmada öğrencilere yazdırılacak metinlerle öğrencilerin kendiliğinden metinlerarası ilişki kurup kuramadıklarını inceleyip buradan hareketle aktif metinlerarası becerileri geliştirebilecek kazanımların Türkçe öğretim programına eklenmesine katkı sağlamak amaç edinilmiştir. Var olan bir becerinin ancak işlevsel hale gelmiş kazanımlar ve etkinliklerle geliştirilebileceği bilinmektedir. Nasıl ki diğer kazanımlarda tüm Türkçe öğretimi etkinlik ve uygulamalarında ortak hareket ediliyorsa; “metinlerarasılık” uygulamalarında da bu birliktelik sağlanmalıdır. Araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak daha önce literatürde yer almayan “metinlerarası yazma becerisi” terimini alanyazına kazandırmak düşüncesi de bu çalışmanın amaçları arasındadır. Bu amaç, aynı zamanda çalışmanın özgün değeridir.

1.1.2. Araştırmanın Önemi:

Metinlerarasılık, metnin başka metinlerle yapılandırıldığı gerçeğinin literatürdeki karşılığıdır. Yani hiçbir metnin tamamen saf ya da özgün olmadığını, mutlaka başka bir metinle alışverişi olduğunu kabul eden bir görüşe dayanır.

Metinlerarasılık, “*kabaca iki ya da daha çok metin arasında bir alışveriş, bir tür konuşma ya da söyleşim biçimi olarak anlaşılmalıdır.*.”(Aktulum, 2007: 17). Metinlerarasılık kuramının kurucusu olarak Julia Kristeva kabul edilmektedir (Ekiz, 2005). Bu anlamda, metinlerarasılık için düşünmenin temel bileşenlerinin toplamı da denebilir.

“*Her metnin kendinden önceki ve dönemindeki metinlerle ilişkili olduğu kabulünü temele alan Kristeva’ya göre bir metin bir başka metnin parçalarını kendi içinde “kaynaştırma” yolu ile oluşturur. Bir “yeniden yazma” işlemi olarak değerlendirilen bu durum, ‘bir metnin kendinden önce yazılanlardan ayrı yazılamayacağı’ düşüncesinin bir yansımasıdır.*” (Aktulum, 2007: 17). Okuma becerisi ile daha çok ilişkili olarak görülen metinlerarasılık, bu açıklamada da görüldüğü üzere hep yazma becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Buna rağmen yapılan çalışmalarda metinlerarasılık yazma becerisinde açıkça uygulanabilecek bir terim olarak ele alınmamıştır. Dilin dört temel becerisi çok eskiden beri birbirinden ayrılamaz bir bütün olarak değerlendirilmektedir (Çifci, 1998). Tematik geliştirilen Türkçe öğretimi programında da kazanımlar ve etkinliklerde bu becerilerin uygulamaları iç içedir. Sadece metinlerarasılık, tek bir beceride, okuma becerisinde, yer almış ve başka hiçbir becerilerin geliştirilmesinde yer almamıştır. Metin oluşturmada önemli rol oynayan iki temel beceri, okuma ve yazmadır. Bunlardan birinin uygulaması diğerinin uygulamasını güçlendirmektedir. Bunlar birbirinden bağımsız düşünülmemelidir.

Benzer şekilde, anlama ve anlatma becerileri her zaman birbirlerini destekleyici beceridir; bir çarkın dişlileri gibi birbirine bağlıdır ve mekanizmanın yerli yerince işlemesi için dişlilerin tümünün işlevini yerine getirmesi gerekir. “*Okuma, yazmadan; konuşma dinlemeden; anlatma anlamadan ayrı düşünülemez.*” (Göçer, 2007: 20-22).

Yazma becerisi, diğ er dil becerilerinin de yardımıyla düşüncelerin semboller vasıtasıyla ifadeye dönüştürüldüğü iletişim şeklidir. Bu sebeple de okuma, konuşma ve dinleme becerileriyle ilişkilendirilmeden tüm yönüyle incelenemez.

Türkçe Öğretimi Programının Genel Amaçları incelendiğinde beceri alanlarının birbirinden bağımsız olamayacağı düşüncesi karşımıza çıkmaktadır. Türkçe programının “Genel Amacı” “*Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları Türkçeyi gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek*”tir. Türkçe programının “Yazma Becerisi” ile ilgili “Genel Amacı” ise “*Öğrencilere, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak.*”tır.”(Türkçe Öğretim Programı, 2008). Türkçe programının “Genel Amaçları”ndan da anlaşılmaktadır ki yazma becerisi, diğ er tüm becerilerin anlamlandırılarak kodlandığı bölümdür. Bu sebeple sadece okuma becerilerinde yer alan metinlerarasılık ile ilgili kazanımların, öğrencilerin metinlerarası ilişki kurarak yazdıkları düşünülüğünde yazma becerisinde yer almaması bir ihmal oluşturmaktadır.

Türkçe öğretimi programları tarandığında metinlerarasılıkla ilgili şu verilere ulaşılmıştır: Metinlerarasılık ilk kez 2004–2005 eğitim-öğretim yılında değış en 1–5. sınıf Türkçe öğretim programı ile resmî olarak uygulamaya konulmuştur. Metinlerarasılık kavramının eğitim boyutu ile ilgili çok fazla kaynak bulunmaması, bu kavramın uygulanabilirliği hakkında birtakım yetersizlikleri de beraberinde getirmiştir. 2004-2005 eğitim-öğretim yılında ilköğretim ikinci kademe öğrencileri için hazırlanan uygulamadaki Türkçe öğretimi programında “*Öğrencilerin okudukları metinle diğ er metinler arasında ilişki kurmasını sağlayarak düşünce becerilerini geliştirebilme.*”(Türkçe Öğretim Programı, 2004-2005) kazanımına yer verilmiş ve böylece metinlerarasılık, okuma becerisi ile ilişkilendirilmiştir. 2017-2018 eğitim-öğretim yılında uygulanan Ortaokul Türkçe Öğretim Programında ise metinlerarasılıkla ilgili okuma becerisi altında şu kazanımlara yer verilmiştir:

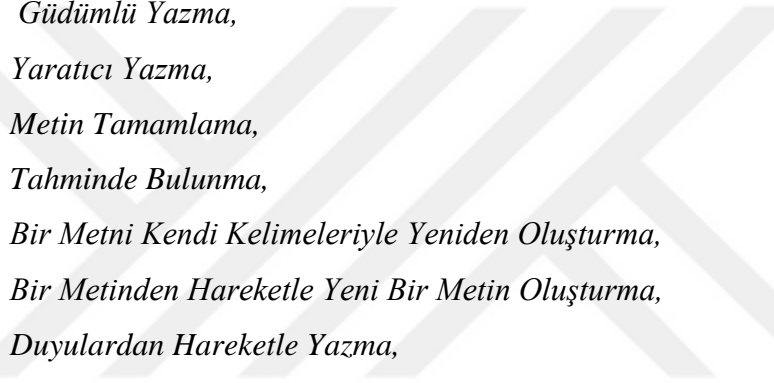
“O.2.1. Okuduğunu önbilgilerini kullanarak anlamlandırır.

O.3.1. Metin içi anlam kurar.

O.3.2. Metin dışı anlam kurar.

O.3.3. Metinlerarası anlam kurar.” (Türkçe Öğretim Programı, 2017-2018).

Bu kazanımlarla metinlerarasılık, okuma becerileri altında açıkça yerini almıştır. Aynı kazanımlar uygulamada yazma becerisinde kullanılmakta; ancak programda sadece yazma yöntemleri bölümünde yer almaktadır. Bu yöntemler şöyle sıralanabilir.

*“Not Alma,
Özet Çıkarma,
Boşluk Doldurma,
Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Yazma,
Serbest Yazma,
Kontrollü Yazma,
Güdümlü Yazma,
Yaratıcı Yazma,
Metin Tamamlama,
Tahminde Bulunma,
Bir Metni Kendi Kelimeleriyle Yeniden Oluşturma,
Bir Metinden Hareketle Yeni Bir Metin Oluşturma,
Duyulardan Hareketle Yazma,
Grup Olarak Yazma,
Eleştirel Yazma.”*(Türkçe Öğretimi Programı, 2004-2005)”.

Bu araştırmanın sonucunda, yazma yöntemleri bölümüne metinlerarasılığın açıkça konulmasının, programın ihmal edilen bir kısmını netliğe kavuşturacağı düşünülmektedir. Çünkü yukarıda verilen yöntemlerde metinlerarasılık, *“Bir metni kendi kelimeleriyle yeniden oluşturma, bir metinden hareketle yeni bir metin oluşturma”* uygulamalarında adı konmadan etkinliğe dönüştürülmektedir.

Metinlerarasılık, yukarıdaki gerekçelerden ve kavramın taşıdığı niteliklerden dolayı esasen düşünme becerisinin de temel yapı taşı olarak görülmelidir. Eleştirel okuyabilmek ve yazabilmek için başka metinlerin zengin desteğine ihtiyaç vardır. Bu durumda hem anlama hem de anlatma becerilerinin geliştirilmesinde metinlerarasılık büyük rol oynamaktadır. Yeteri kadar metne sahip olmayan ve bunlar arasında sağlam bağlar kuramayan bir kimsenin ana dili öğrenimi zayıf kalacaktır. Bu nedenle okumada önemi kavranan metinlerarasılığın yazmada da değerlendirilmesi gerekmektedir.

1.1.3.PROBLEM CÜMLESİ:

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin yazma becerilerini gerçekleştirmede metinlerarası açık gönderme yapabilme durumu nasıldır?

1.1.4.ALT PROBLEMLER:

Metinlerarası gönderme serbest ya da güdümlü yazmaya göre değişmekte midir?

Metinlerarası gönderme cinsiyete göre değişmekte midir?

Metinlerarası gönderme sosyo-ekonomik düzeye göre değişmekte midir?

Metinlerarası gönderme akademik başarıya göre değişmekte midir?

Öğrencilerin açık gönderme kaynakları nelerdir?

2005 ve sonrasındaki Türkçe Öğretim Programlarında açık gönderme ile ilgili kazanım bulunmakta mıdır?

2005 ve sonrası Türkçe Öğretim Programlarında açık gönderme ile ilgili yöntem bulunmakta mıdır?

2. BÖLÜM:

2.1 KAVRAMSAL ÇERÇEVE:

2.1.1. Metinlerarasılık Nedir?

Metinlerarasılık, bir metnin doğal oluşumuna uygun olarak kendi içindeki alt metinlerle veya başka metinlerle anlam ve yapı bakımından etkileşim halinde olmasıdır.

Başka bir ifadeyle, metindeki kavramlar, bir çaba sarf etmeksizin atfa sahip olma özelliğini kendi içerisinde barındırır. Bunun için yazarın veya şairin ayrıca özel bir çaba harcamasına gerek yoktur. Çünkü her kavram eğer tamamen özgün değilse, daha önce tanımlanmıştır. Bu noktada aslında hiçbir sözün yeni olmadığını söylemek çok da iddialı olmaz. Bu düşünce metinlerarasılığın çıkış noktasıdır. İlk kez 1960'lı yıllarda Batı Edebiyatında dilbilim terimi olarak kullanılan metinlerarasılık, günümüzde pek çok ülkenin yazın dünyasında metin çözümleme yöntemlerinden biri olarak kullanılmaktadır.

Metinlerarasılık kavramı ilk defa, Julia Kristeva tarafından 1967 yılında bir makalede kullanılmıştır.

Buradaki kullanımla Rus dil- ve edebiyat kuramcısı Bahtin'in (1895-1975) "Diyalogsallık" (Dialogizität) kuramı "metinlerarasılık" olarak Kristeva tarafından Batı eleştirisine kazandırılmış olur (Ekiz, 2007).

Metinlerarasılık(intertextuality), Kubilay Aktulum (2000)'a göre, bir yeniden yazma işlemidir. Bir yazar bir başka metni kendi metninin bağlamında yeniden oluşturur. Bu dönüşüm alıntı, anırtırma, çalıntı, öykünme-pastiş, parodi, alaycı dönüştürüm, tarzında açık ya da kapalı göndermeler vasıtasıyla gerçekleşir. Yazarın/şairin yaptığı bu göndermeler metnin saf olamayacağını göstermektedir. Çünkü kullanılan yöntemler farklı olsa da her metnin oluşum özelliğinden kaynaklı bir başka metinle alışverişi söz konusudur. Bu etkileşim sonucunda metinlerin anlam ve yapı bakımından zenginleştiği bilinmektedir. Her metin kendi dönem veya kendinden önceki dönem metinleriyle benzerlikler göstermekte; kendinden sonraki dönemlerin metinlerine kaynaklık etmektedir. Böylelikle metinlerin arasındaki

zaman farkı ortadan kalkmaktadır. Bu da metinlerarasılığın, zaman kavramından bağımsız olduğunu göstermektedir.

“*Metinlerarasılık, bir metnin başka metinlerle paylaşımıdır.*” (Ögeyik, 2008: 21). Bu tanımdaki “bir metnin başka metinlerle paylaşımı” sözüyle metnin yazarları arasındaki, içeriği arasındaki, üslup özellikleri arasındaki iletişimin, metinlerarasılık olduğu anlaşılmalıdır. Buna göre, metin tek boyutlu bir etkileşimin değil, çok boyutlu bir etkileşimin ürünüdür.

“*Barthes’e göre metinlerarasılık “yazarın ölümü”dür.* (Akt. Aktulum, 2000). Çünkü metin, sadece yazarın yarattığı eser değil, aynı zamanda diğer metinlerle olan kendi içindeki parçalardan ayrı bir yapıttır.” (Ünal, 2007). Yazarın içselleştirip yeni bir üslupla ele aldığı çoğu içerik, aslında öncesinde herhangi bir metinde, diğer bir yazar tarafından, başka şekilde ifade edilmiştir. Bu durum göstermektedir ki yazarın ele aldığı konu ve ele alış şekli tamamen saf değildir, bu da yazarı diğer yazarların toplamı olarak algılamaya sebep olmaktadır.

Bu anlatılan duruma paralel bir açıklama da Ögeyik (2008:22) tarafından yapılmıştır: “*Hiçbir sözcük ne yenidir ne de yansız; ama sözcük yaşamını sürdürmüş olduğu bağlamlarla daha önceki söylenmişliğiyle doludur.*”

Okur açısından metinlerarasılık deyince, diğer metinlerin toplamı olan metin için asıl işin okura düştüğü bilinmektedir. Çünkü metinlerarasılıkta her algı okurun vizyonu kadardır. Bu vizyonu, okuyucunun sahip olduğu diğer metinler oluşturur. Metnin içindeki alt metinleri anlamlandırmak, okuyucunun birikiminin toplamıdır. Dolayısıyla metinlerarasılığın algılanışında bu boyutunu da göz önünde bulundurmak gerekir.

“*Metinlerarasılık, okuyucunun kendi dünyasını metnin özünde yapılandırması şeklinde de tanımlanabilir.*” (Koçyiğit, 2014). Metinlerarasılık kavramının tüm bu değerlendirmeleri güncel olan yaklaşımlara dayanmaktadır. Geriye gidildiğinde metinlerarasılık teriminin ilk kez Julia Kristeva tarafından ortaya atıldığını görüyoruz. Kristeva'nın ortaya attığı ve 1960'lı yılların sonlarından başlayarak her yazınsal çözümlemenin artık zorunlu bir aşaması olarak görülen metinlerarasılık, kabaca iki ya da daha çok metin arasında bir alışveriş, bir tür konuşma ya da söyleşim biçimi olarak anlaşılmalıdır. Bir yazar başka bir yazarın metninden parçaları kendi metninin bağlamında kaynaştırarak yeniden yazar. Her

söylemin başka bir söylemi yinelediğini, her yazınsal metnin daha önce yazılmış olan metinlerden ayrı olarak yazılamayacağını, her metnin açık ya da kapalı bir biçimde önceki metinlerden, yazınsal gelenekten izler taşıdığını savunan yeni eleştiri yanlıları onun "alıntısalsal" özelliğini göstermeye uğraşmışlardır. Hepsi de metnin bir alıntılar toplamı olduğunu, her metnin eski metinlerden aldığı parçaları yeni bir bütün içerisinde bir araya getirdiğini ileri sürmüşlerdir (Akt:Aktulum, 2000, Julia Kristeva, Semiotiké, Paris, 1969, s. 348.). Metinlerarasısında her metnin kendinden önce yazılmış öteki metinlerin alanında yer aldığı, hiçbir metnin eski metinlerden tümüyle bağımsız olamayacağı düşüncesi öne çıkarılmıştır. Kuramcılara göre, bir metin hep daha önce yazılmış metinlerden aldığı kesitleri yeni bir birleşim düzeni içerisinde bir araya getirdiği için, metinlerarasılık da hep önceki yazarların metinlerine, eski yazınsal bir geleneğe bir tür öykünme işleminden başka bir şey değildir.

Bu bağlamda, her yapıt bir metinlerarasıdır. La Bruyère'in söylediği gibi, "*Her şey daha önce söylenmiştir.*" (Akt. Aktulum, 2000:66).

Metinlerarasılık, bir metin çözümleme yöntemi olarak kullanılmakta ve bu sayede metnin anlam ve yapı bakımından zenginliğini ortaya çıkarmaktadır. Herhangi bir metnin anlamını veya yapısını tek boyutlu incelemek, metni sığlaştırır. Çünkü metnin anlamı ve yapısı karmaşıktır. Bu karmaşıklık metindeki sözcüklerin çağrıştırdığı tüm anlamlara ve yapı özelliklerine bakılarak çözülebilmektedir. Bu yüzden metinlerarasılık da tek bir yolla değil; farklı yollarla metni anlamlandırmaktadır. Metinlerarası gönderme yöntemlerini kuramcılar farklı başlıklar altında incelemektedir. Bunlara değinmek gerekirse sınıflandırmalar şöyledir:

Kubilay Aktulum'a Göre Metinlerarası Gönderme Yöntemleri:

"Yorumsal Üst-Metinsellik

Zorunlu Metinlerarası

Uyarlama

Sesbenzeşimi

Sıradan Metinlerarası."(Aktulum, 2000).

2.1.1.1.YORUMSAL ÜST-METİNSELLİK

Özellikle roman ve özyaşam öyküsel anlatılarda karşımıza çıkan, bir metinle başka bir metnin zorunlu olarak yorum ilişkisiyle alışveriş halinde olmasıdır. Üst metin ile ana metin arasında eleştiri ilişkisi bulunmaktadır.Özyaşam öykülerinde sıkça rastlanan bu duruma Türkçe ders kitabındaki bir metinden örnek verilebilir.

Yorumsal üst-metinsellik için Emine Çaykara'nın Oktay Sinanoğlu'nu anlattığı metinden alınan bir bölüm şöyledir:

“Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu ile 1997 yılında tanıştım, gazetecilik yapıyordum ve bir dergide kendisiyle bilim dünyası hakkında yapılan bir söyleşiyi okumuştum. “Türkçe eğitim yapılmazsa bilim olmaz.” diyen Sinanoğlu defalarca televizyonlara çıkmış, gazete ve dergi yazılarıyla gündeme gelmişti. Ve ben ne yazık ki ondan haberdar değildim; dünyanın el üstünde tuttuğu bu bilim adamı, üstelik Yale Üniversitesindeki görevini Türkiye merkezli yürütüyordu.” (Türkçe Ders Kitabı 5. Sınıf, 2018,118-119).

Bu metinde görüldüğü üzere, metinde yapılan açık göndermeden sonra eleştiri yöntemiyle yazılan metin yorumsal üst-metinsel yöntemle göndermeyi örneklendirmektedir.

2.1.1.2.ZORUNLU METİNLERARASI

Her dil kendi içinde bir kurallar bütünüdür. Okurun ait olduğu dilin dil bilgisi kurallarını kullanarak metnini oluşturması zorunlu metinlerarası ilişki kurmasını gerektirir. Bir metnin kendi içinde ve metin dışı bağlantı kurarak kuralları uygulamasıdır.

Zorunlu metinlerarası ilişki için Yalvaç URAL'ın şu şiiri örnek verilebilir:

“TEKİR’İN NOKTAYI KULLANIŞI

Benim için

Basitti nokta.

Çember gibi kıvrırım

Kuyruğumu içime.

Ama bu bir kuraldır.
Tamamlanmamış bir cümle
Söylemediysem eğer
İstemesem de
Gezemem böyle.
Söz Doktor Mırnav'dan mı açıldı?
Ya da mektup mu yazıyorum ona?
Doktor Mırnav yerine yazarım:
Dr. Mırnav
Sonra da başlarım sözüme.

... “ (Ural, 2013)

“Tekir’in Nokta’yı Kullanışı” adlı şiirde şair, okuru “Noktanın Kullanımı” konusu ile ilgili zorunlu olarak ilişki kurmaya yönlendirmektedir. Bu ilişki kurulmadığı sürece şiirin anlaşılması pek mümkün değildir. Kullanılan yol “zorunlu metinlerarası ilişki” yöntemini örneklendirmektedir.

2.1.1.3.UYARLAMA

Bir metnin kendi türünden başka bir türle metin dışı ilişki kurularak yeniden yazılması işlemine uyarlama denir. Uyarlama yapılarak oluşturulan metinde hem biçimsel, hem de anlamsal olarak ilk metinle alakalı zorunlu metinlerarası ilişki sözkonusudur.

“Bir türe ait kaynak bir metni yeni bir türde yeniden yazmak işlemine dayanan dönüştürme işlemine verilen ad. Uyarlama işleminin sonunda uyarlanan yapıt ile uyarlayan yapıt arasında biçimsel ve anlamsal düzlemde olası dönüşümlerin neler olduklarına bakılır.”(Aktulum, 2000).

8. sınıf Türkçe Ders Kitabında yer alan aşağıdaki fabl uyarlama için örnek verilebilir:

“Öküzü Kıskanan Kurbağa”(Türkçe Ders Kitabı, 8. Sınıf, 2017-2018) fablına bağlı olarak öğrencilerden bir hikâyeye yazmaları istenmektedir; bu etkinlik “*bir metinden hareketle yeni metin oluşturma yöntemi*”yle ilişkilendirilmiştir.

2.1.1.5.SESBENZEŞİMİ:

Benzer sesler içeren, ancak farklı anlamlarda kullanılan sözcükleri yaklaştırma işlemine verilen addır.

Anlam bakımından metinlerarası ilişki kurulabildiği gibi yapı bakımından da kurulabilir. Kullanılan sözcüklerin ait oldukları dil yapısına göre ortak öğeleri o sözcüklerin kendi aralarında yapısal ortak bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir. Metnin kendi içinde alt metinlere gönderme yapmasına da dilimizin “sesteş anlam” kullanımını örnek verilebilir.

Örneğin Ahmet Yaman’ın şiirindeki gibi:

“Kalem böyle çalınmıştır yazıma
Yazım kışıma uymaz, kışım yazıma.”(Yaman, 2007).

“Yaz” sözcükleri arasındaki sesteşlik ilişkisi metnin alt metinleri arasında sesbenzeşiminden kaynaklı bir göndermeye sebep olmaktadır. Sözcükler anlam olarak farklı şeyler ifade etse de ses olarak bir alışveriş halindedir. Dilimizin bu özelliği bir yapı zenginliği olmakla beraber aynı zamanda bir metinlerarası gönderme yöntemidir.

Metinlerarası gönderme yöntemlerini, Muhlise Coşkun Ögeyik, beş ana başlık altında sınıflandırmıştır:

“Yazarlararası göndermeler
Eserlerarası göndermeler
Türlerarası göndermeler
Açık göndermeler
Örtük göndermeler .”(Ögeyik, 2006:50).

Açık göndermeler-örtük göndermeler

Metnin yazarı/şairi bazen açıkça yazdığı metnin kaynağını belirtir; bazen de kendi sözleri içinde yeniden yoğurarak örtük şekilde kaynağını sezdirir. Betimlenen bu iki durum, metinlerarasılığın farklı iki gönderme şekli olan açık ve kapalı göndermeyi açıklamaktadır. Metindeki açık göndermeleri tespit etmek daha kolaydır.

Çünkü yazardan/şairden önce kimin o metni kullandığı yani metnin kaynağı belirtilmektedir. Buna karşın örtük(kapalı)göndermeleri tespit etmek daha karmaşıktır. Çünkü örtük göndermelerde, yazar/şair alt metinleri içselleştirerek kullanmaktadır. Okuyucu bağlantıları kendi vizyonu ölçüsünde çözebilmektedir. Okurun “metinlerarası okuma” yapabilme niceliği ve niteliği, kendi iç dünyasının derinliği kadardır. Yani yazar/şair ne şekilde metni anlamlandırırsa anlamlandırсын, okurun algısı metni sınırlandırır veya genişletir. Bu noktada anlam bakımından metinlerarası ilişkileri çözümlenmenin metnin anlaşılmasında ne kadar önemli olduğu dikkat çekmektedir.

Ögeyik, açık ve kapalı gönderme ile ilgili şu örnekleri vermektedir: *“Metinlerarasılık bazı metinlerde oldukça net karşımıza çıkar.Bu duruma açık gönderme denir. Bunun için örnek Bilge Karasu'nun “Göçmüş Kediler Bahçesi” adlı eserindeki “Dehlizde Giden Adam” adlı öykü açık gönderim için önemli bir örnek niteliğindedir. Daha öykünün başlangıcında Ali Poyrazoğlu için diye bir atıf ifadesi bulunmaktadır:“Ağustos 1969 içinde Ali Poyrazoğlu şunu anlattı:” diyerek söze devam eder. Hasan Ali Topbaş, “Uykuların Doğusu” adlı romanında Evliya Çelebi'nin “Seyahatname”sine açık gönderimde bulunuyor. Anlatıcı Evliya Çelebi'nin “Seyahatname”sini okurken hikayenin kahramanlarından biri “Horoz Dede” söz konusu ediliyor: “Kalkın ey gafiller!” diyerek “Horoz Dede”, insanların uykularından uyandırarak öyküde yerini alıyor. Örtük gönderimler, aynı yazarın veya şairin farklı eserlerine örtük biçimde yapılan gönderimler olabilir. Bu tür gönderimleri alımlamak, açık gönderimler kadar apaçık değildir. Okurun çıkarımları, ilgili metinlerle kurduğu diyalogla bağlantılıdır. Orhan Pamuk'un “Benim Adım Kırmızı” adlı yapıtın sonlarında, Nazım Hikmet'in Abidin Dino'ya sorduğu “Mutluluğun resmini yapabilir misin?” sorusuna örtük gönderimde bulunmaktadır. Mutluluğun resminin yapılamayacağına dair bir yanıt vermiştir.”(Ögeyik, 2008:49-97).*

Eserlerarası göndermeler

Tüm bu açıklamaların yanında metinlerarası gönderme, farklı türdeki eserler arasında da yapılabilir. Eserlerarası göndermede esas olan önceki eserin yeni eserde bir şekilde tekrar yazılmış olmasıdır.

Terimin netleşmesi için Ögeyik'in şu açıklamasını inceleyebiliriz: *“Eserlerarası göndermeler, bir başka esere atf, bir eserin yeniden yazılması, bazı eserlerin esere konu edilmesi biçimde olabilir. Bu güncelleme şeklinde olabilir.” Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler” masalının SphieBrandes tarafından “Schneewitchen 85” ismiyle yeniden kurgulanması eserlerarası göndermeye bir örnektir. Bazı yazınsal metinlerde, metinlerarasılık, başka yazın türlerinden ya da metin türlerinden alınan alıntılarla oluşturulur. JohnMilton’un “ParadiseLost” isimli şiirinde konu ettiği öykü aslında İncil’den alınmış bir öykü olduğu için metinlerarası özellik taşır.” (Ögeyik, 2008:49-97).*

Bu konuyla ilgili Halit Fahri Ozansoy’un “Vatan Destanı” adlı şiirinde “Ergenekon Destanı”na yaptığı gönderme örnek gösterilebilir:

“VATAN DESTANI

...

Müjdeler fısıldar Ergenekon’dan:

Bu sese gönülden hayran gibisin.

(...) “ (Ozansoy, 2007)

Şair,“Müjdeler fısıldar Ergenekon’dan: / Bu sese gönülden hayran gibisin.” dizelerinde okuru, Ergenekon Destanı’nı hatırlatmak yoluyla eserler arasında ilişki kurmaya yönlendirmektedir. Metnin anlaşılması için kurulan bu ilişki bir eserin başka bir esere konu edilmesi yoluyla gerçekleştirilmektedir.

Türlerarası göndermeler:

Türlerarası gönderme yönteminde ise bir metin türüne ait özellikleri başka bir türde yazarın/şairin yeniden yapılandırarak kullanmasını anlamaktayız. Örneğin kutsal kitaplardan herhangi birinde açıklanan bir kavramı o haliyle bir yazar /şair yazdığı farklı bir metinde kullanmışsa bu türlerarası gönderme olarak açıklanabilmektedir.

Türlerarası göndermenin daha net anlaşılabilmesi için Öztekin’in “Modern Türk Şiirinde Geleneği Yeniden Üreten Bir Şair: Nâzım Hikmet ve Metinlerarasılık”

adlı araştırmasından örnek verilebilir. “Nazım Hikmet, dedesi Nazım Paşa’nın Mevlevi bir şair olması dolayısıyla, küçüklüğünden itibaren Divan şiirine, Farsça beyitlere ve tasavvufa aşinadır. Nitekim ilk şiirlerinde (Deryağın Kuyusu, Mevlana, Bir Hayal Aradım Meyhanelerde vb.) bu etki daha açıktır. Sonraki dönemlerde, zaman zaman geçmişin aleyhinde de adeta “karşıtların birliği”nden hareket ederek gelenekle kurduğu eklemlenmeyi hissettirir. Örneğin “Kerem Gibi”de, içerik bakımından “Kerem ile Aslı” hikâyesine bağ kurmuştur. Fuzuli’den alıntılacağı gibi mısra ile metin düzeyinde paralellik gösteren sıkıntı faktörü, Kerem gibi yanarak karanlığı aydınlatmak anlayışıyla eski söylemi aşan bir çizgiye uzanır. Kıyamet Sureleri’nde kendi ürettiği imgelerle hem dini bir söylem eşliğinde Kur’an’a uzanır hem de Engels’in diyalektik maddeci görünüşüne atıfta bulunur. Şeyh Bedreddin Destanı’nda, tarihseli şiirleştirerek sadece içerik yönüyle değil Arapça-Farsça sözcükleri kullanarak dil düzeyinde de yeniden canlandırır. Bu sözcüklerdeki uzun ünlülerin yarattığı ahenk, sanki bir Divan şiiri havası estirmekte. Özellikle destanın giriş bölümündeki şiir, söyleş olarak Nedim’in bir gösteren bir başka örnektir: “İlk hamlede klasik edayı mümkün merteye, bir üslup meselesi olarak, muhafazaya çalışıyorum. Sonra rubaiye şekil bakımından da yeni unsurlar koyacağım. Bunlar materyalist-lirik rubailerdir.” (Fuat 2006:357). Bu örnekten de anlaşıldığı üzere farklı iki tür arasında kurulan bağlantı türlerarası gönderme olarak değerlendirilmektedir. Bu gönderme şekli, metnin yapısını zenginleştiren bir yöntemdir.

Yazarlararası göndermeler

Bazen de yazar/şair açık ya da kapalı birbirine atıfta bulunarak gönderme yapar. Bu gönderme türü kuramcılar tarafından yazarlararası gönderme olarak tanımlanmıştır.

“Otuz Beş Yaş Şiiri

Yaş otuz beş! Yolun yarısı eder.

Dante gibi ortasındayız ömrün...” (Tarancı, , 2007).

Bu metinde şairin başka bir şairi zikretmesi, yazarlararası gönderme olarak değerlendirilmektedir.

2.1.2.“Metinlerarasılık”ın Edebi Sanatlarla İlgisi:

“Bir metnin başka bir metnin içinde etkin olarak var olması ve birçok metnin aynı metin içinde alıntı, telmih (kimi kez de intihal) yoluyla kurduğu birliktelik ilişkisi” (Rifat, 2013: 161) olarak tanımlanan metinlerarasılık edebî sanatlarda kendine farklı adlarla yer bulmuştur.

“Edebî sanatlar, mecazlar, anlam sanatları ve söz sanatları olmak üzere üç başlık altında incelenir.”(Dilçin 1997). Metinlerarası göndermeye dayalı telmih, îrâd-ı mesel (irsâl-ı mesel), iktibas ve tazmin sanatları “anlamla ilgili sanatlar” başlığı altında ele alınırken, Saraç (2007) bu sanatları “ortak malzemeyi kullanmaya dayalı sanatlar” olarak ayrı bir grup altında toplar (2007: 270-286). Anlama dayalı bu dört edebî sanat, metinlerden başka metinlere gönderme yapmakla ilgili olduğu için metinlerarasılıkla ilişkilidir.

Telmih sanatı: “Telmih sanatı, söz arasında, herkesçe bilinen geçmişteki bir olaya, ünlü bir kişiye, bir inanca ya da yaygın bir atasözüne işaret etmek, onu anımsatmaktır.” (Dilçin, 1997, 461). “Telmih sanatında, sanatkârı heyecanlandıran olayın bir yönü, başka bir olayın veya kişinin, yahut bir fıkranın hatırlanmasına sebep olur. Sanatkâr da hatırladığı olayı ön plana çıkarır.”(Kocakaplan, 1992, 148). Telmih sanatının değeri, açık veya kapalı gönderme yapmasına göre belirlenir. Çağrışıma dayanan sanatlardan olan "telmiḥ"te asıl olan husus, "ünlü bir olayın, kişinin, kıssanın, atasözünün, ayetin vs. zikredilmeden hatırlatılmasıdır." Eğer zikrederek verilirse müphemiyet ortadan kalkar ve açıkça belirtilmiş olur. Dolayısıyla bu durum da "telmiḥ" sanatı yapılmamış olur (Kartal, 2007, 420). Bu açıklamaya göre açık göndermeler telmih sanatı bakımından zayıf, örtük göndermeler ise başarılı olarak görülmektedir. Ancak Saraç (2007: 282) telmihin doğal bir üslupla yapılması ve telmih yapılan unsurun anlaşılır olması gerektiğini söyler ve bu bakımdan açık göndermeleri daha başarılı bulduğunu ifade eder. (Saraç, 2007:282).

Gökyüzünde İsa ile

Tur dağında Musa ile

Elindeki asa ile

Çağırayım mevlam seni

Yunus Emre yukarıdaki dizelerde telmih sanatını kullanmış; birinci dizede “Hz. İsa’nın göğe çıktığı inancına”, ikinci dizede Hz. Musa’nın Tur-ı Sina dağında Allah ile konuşması” olayına, üçüncü dizede “Hz. Musa’nın yere atınca yılan olan asası”na gönderme yapmıştır.(Dilçin, 1997:462).

“Telmih sanatı metni anlamlandırmada önemli bir rol oynar. Orhan Pamuk’un Kara Kitap’ında Hüsn ü Aşk, Mesnevi ve Mantıku’t-tayr’a göndermeler yapılmıştır. Bu metinleri bilmeyen bir okuyucu Kara Kitap’ı okuyup zevk alabilir ama bütün anlam katmanlarını kavrayabilmesi için alt metinlerini de bilmesi gerekir” (Havlioğlu, 2015, 14).

İrsal-i mesel:İrsal-i mesel (irad-ı mesel), söylenen bir düşünceyi inandırmak ve pekiştirmek amacıyla söze bir atasözü ya da atasözü değerinde bir örnek katmaktır

“Kırpikleri uzundur yarin hayale sığmaz

Meşhur bir meseldir mızrak çuvala sığmaz.”(Havai) (Dilçin 1997, 464).

Yukarıdaki dizelerde “mızrak çuvala sığmaz” atasözü kullanılmak suretiyle irsal-i mesel sanatı yapılmış olur.

İktibas: “İktibas; söze, anlamı pekiştirmek amacıyla ayet, hadis ya da bunlardan parçalar almaktır.” (Dilçin, 1997, 464). Kutsal metinler, yazarın aktarım sırasında yapacağı her türlü değişikliğe açık olmayan metinlerdir. Bu sebeple ayet ve hadislerin metinlerde doğrudan bir kısmı alıntılanmakta veya bir kelimeye gönderme yapılmaktadır (Belli, 2015, 205).

“Utlubü’l-ilme velev bi’s-Sin”i tasdik eyleyen

İlme gayet vermeyip hem-varecüst ü cüdadır.

Yukarıdaki beyitte tırnak işareti içindeki söz “İlmi arayınız, velev ki Çin’de olsun” anlamında bir hadistir. Bu beyitte hadisten gönderme yapmak yoluyla iktibas sanatı yapılmıştır.” (Dilçin, 1997, 466)

Tazmin: Tazmin, bir şairin başka bir şaire ait şiirden bir mısrayı, bir veya iki beyti kendi şiirine almasıdır.

Aşkın irşadiyle girdik manevi bir gülşene

Dolmasun beyhude sagar açmasun beyhude gül

Cam-ı Cem bir lahza devretmez bu zevk-abadda

“Hem kadeh hem bade hem bir şuh sakidir gönül”

Yahya Kemal, Nef’i’nin “*Hem kadeh hem bade hem bir şuh sakidir gönül*” mısrasına 3 mısra daha ekleyerek tazmin etmiştir.

“Sanırım ismini kuşlar heceler

*Seni söyler bana dağlar dereler
Su çağıldar kuzular kırdar meler
Seni söyler bana dağlar dereler
Hep seni aşkın eserken serde
Hüsn ü ânın göründür her yerde
Gezdiğim duygulu vâdilerde
Seni söyler bana dağlar dereler.”(Dilçin, 1997:469).*

Yahya Kemal, yukarıdaki şiirde Recaizade Mahmut Ekrem’in “*Seni söyler bana dağlar dereler*” mısrasını tazmin etmiştir.

Nazire, klasik Türk edebiyatı geleneği içinde özel bir yere sahiptir ve bir bakıma metinlerarasılığın sınırları belirlenmiş bir biçimdir (Gültekin, 2013, 1514)

Nazire, bir şairin şiirine başka bir şairce aynı ölçü, uyak ve redifte yazılan benzer şiirdir (Dilçin, 1997, 469). Bu teknikle şiir yazmaya “tanzir etme”, “nazire söyleme”, “nazîre deme”, “cevap yazma” adları verilmiştir. Nazire yapılmasının sebebi, şiire yeni başlayan şairlerin yetişmesinde bir yöntem olarak görülmesidir.

Kul Himmet’in:

*“Efendim cemalin görmeğe geldim
Muhammed Ali’nin nuru sendedir
Ayağına yüzüm sürmeğe geldim
Hasan Hüseyin’in nuru sendedir...”*

dörtlüğüyle başlayan şiirinde, Karacaoğlan’ın:

*“Elâ gözlerini sevdiğim dilber,
Göster cemalini, görmeye geldim.
Şeftalini derde derman dediler,
Gerçek mi sevdiğim sormaya geldim.”*

dörtlüğündeki etki sezilmektedir “(Çandır, 2013, 487)

Yukarıdaki ortak malzemeyi kullanmaya dayalı edebi sanatlar, alıntılamanın farklı şekilde kullanımlarıdır. Alıntılamanın amacı her zaman edebi sanat yapmak, söze güzellik katmak olarak algılanmamalıdır. Düşüncüyü desteklemek, düşünceye kanıt göstermek amacıyla yapılan alıntılama, en etkili propaganda tekniklerinden biridir. Propaganda, “(Bir öğreti, düşünce veya inancı) başkalarına tanıtma ve yayma amacıyla söz, yazı gibi yollarla gerçekleştirilen çalışma.” (Türkçe Sözlük 2010: 1948) olarak tanımlanır. Kitleleri etkileyen eserlerden, yazarlardan alıntılama

yaparak kendi düşüncesini, inancını okuyucuya/dinleyiciye benimsetme amacı güder. Okuyucuyu/dinleyiciyi ikna etmek için, ayet, hadis, atasözü, özdeyiş gibi kaynaklardan alıntılar yapılmaktadır. Alıntılama deyince bir metni yeniden yapılandırma işleminde bazen gerçekte hadis olmayan sözlerin de hadis gibi aktarılarak kitleleri etkilemek için uğraşıldığı görülmektedir.

Propaganda yapılırken de metinlerarası ilişki kurulduğuna dikkat çekilmektedir (Çifci, Yıldırım, 2012):

“Kâşgarlı burada herkesin değer verdiği parlak sözlere yer vererek hedef kitleyi Türkler konusunda etkileyerek amacını gerçekleştirmek istemektedir. Hz. Muhammed’in saygın kişiliğini kendi düşüncesi paralelinde değerlendirerek hedef kitleyi ikna etmeye çalışmaktadır: “... Yalavacımız ... ‘Türk dilini öğreniniz; çünkü onlar için uzun sürecek egemenlik vardır’ buyurmuştur.” Bu tanıklığa başvurarak hedef kitlenin iç motivasyonunu güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Kâşgarlı bir başka sağlam olmayan hadise de eserinde yer vermiştir: “Yüce Tanrı ‘Benim bir ordum vardır, ona Türk adı verdim, onları doğuda yerleştirdim. Bir ulusa kızarsam Türkleri, o ulusun üzerine musallat kılarım.’ diyor.” Ancak, bu hadisi propaganda amacından ziyade kendi milletine duyduğu sevgi ve hayranlığı vurgulamak amacıyla kullanmış olmalıdır. (Çifci, Yıldırım, 2012).

2.1.3. Evrensel Nitelikli Metinlerarası Kavramlar:

Evrensel nitelikli metinlerarası kavramlar denildiğinde akla hangi dilde olursa olsun, hangi çağda kullanılırsa kullanılsın aynı kaynağa gönderme yapabilen, ortak çağrışım uyandıran söz ya da söz öbekleri gelmektedir. Örneğin “ada” kavramı farklı kültürlerle ait eserlerde “dışarıya kapalı olma” ortak çağrışımıyla kendine yer bulmaktadır. Akşit Göktürk, “Ada” isimli eserinde, İngiliz yazınında ada kavramını ele almış bütün düşsel adaların bir denizle ya da suyla çevrili olması dolayısıyla, hepsinin dışarıya kapalı olduğunu belirtmiştir. Göktürk’ün incelemesi Ütopya’da Ada, Robinson Crusoe’da Ada, Çağdaş Romanda Ada olarak sınıflandırılmıştır (Akt. Ögeyik, 2008: 42, Göktürk, 1982: 152).

“Türk edebiyatında Yaşar Kemal, eserlerinde adayı aynı şekilde ele alan yazarlardan biridir. “Karıncanın Su İçtiği”, “Bir Ada Hikayesi”, “Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana” gibi eserlerinde ada uzam olarak okurun belleğine ulaşır.” (Ögeyik, 2008: 42-43).

“Evrensel nitelik taşıyan metinlerarası kavramlar, zaman ve coğrafi sınır engeli tanımamaktadır. Pek çok dilde ve coğrafyada aynı durum, duygu ve olaylara benzer atıflarda bulunmaktadır.”(Ögeyik, 2008:43).

2.1.4. Türkçe Programında Yer Verilen Metinlerarası Kazanımlar:

“TDK (2005) programı, belirli şartlara ve düzene göre yapılması öngörülen işlemler bütünü olarak tanımlamıştır. Öğretim programları ise eğitim-öğretim çalışmaları içerisinde bir dersle ilgili faaliyetlerin öğrenme ve öğretme süreci içerisinde, nelerin, niçin ve nasıl yer alacağına ışık tutan bir süreç olarak tanımlanmıştır.”(Girgin, 2011).

Araştırmamızda, Türkçe öğretimi programında metinlerarasılıkla ilgili yazma becerileri altında açıkça bir kazanımın olmamasının terimin uygulanabilirliğini sığlaştırdığına dikkat çekmek istenmiştir. Bu sebeple öncelikle herhangi bir uygulamanın daha işlevsel olarak yapılabilmesi için programda açıkça yerini alması gerekir. Uygulamadaki Türkçe öğretimi programı tematik yaklaşımla ve disiplinlerarası nitelikte geliştirilmektedir. Ancak metinlerarasılık kavramı sadece okuma becerisi kazanımlarında yer almaktadır. Dört temel dil becerisinin birbirinden ayrıştırılamayacağı gerçeği düşünüldüğünde metni anlamlandırmanın doğal sürecinin bir parçası olan metinlerarasılık ile ilgili kazanımlar sadece okuma becerilerinde değil; yazma becerilerinde de açıkça yerini almalıdır. 1960’dan bu yana dünya literatüründe metin incelemenin zorunlu aşamalarından biri olarak görülen metinlerarasılık, bizim literatürümüzde de 2000’lerden bu yana açıkça yerini almaktadır.

Uygulamadaki Türkçe Dersi Öğretimi Programı, “Genel Amaçlar, Temel Beceriler(Okuma, Yazma, Dinleme ve Konuşma), Öğrenme Alanları, Dilbilgisi, Kazanımlar, Etkinlik Örnekleri ve Açıklamalar” kısımlarından oluşmaktadır.

Metinlerarasılık kavramına ilk kez 2004-2005 Türkçe öğretimi programında yer verilmiştir. Kavram, bu programda açıkça okuma becerileri altında yerini almıştır. 2017-2018 eğitim-öğretim yılı uygulamadaki Ortaokul Türkçe Öğretimi Programında ise metinlerarasılıkla ilgili okuma becerisi altında şu kazanımlara yer verilmiştir:

“Okuma 2. Okuduğunu Anlama

O.2.1. Okuduğunu önbilgilerini kullanarak anlamlandırır.

Okuma 3. Anlam Kurma

O.3.1. Metin içi anlam kurar.

O.3.2. Metin dışı anlam kurar.

O.3.3. Metinlerarası anlam kurar.

Okuma 2. Okuduğu Metni Anlama ve Çözümleme

O.2.1. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.

Okuma 4. Söz Varlığını Zenginleştirme

O.4.1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.

O.4.3. Okuduğu metnin içinde geçen kelime, atasözleri ve deyimleri cümle içinde kullanır.”.(Türkçe Öğretimi Programı, 2004-2005).

“Okullarda uygulanan eğitim programları Türk Milli Eğitimi'nin bütün amaçlarını gerçekleştirecek şekilde yapılandırılmalı ve dünyada eğitim alanında meydana gelen gelişmeler ışığında kendi kültür ve medeniyetimizle birleştirilerek geliştirilmelidir.” (Altunkaya, 2010). Yukarıda verilen kazanımlar, bu bilgi ışığında incelendiğinde; disiplinlerarası yaklaşım gereği yazma becerisi ile de ilişkilendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

2.1.5. Yazma, Yazma Becerisi:

Yazma, bireyin kendini yazıyla ifade etmesidir. Dilin dört temel becerisinden en zor ve karışık işleyiş özelliklerine sahip beceridir. Üst düzey düşünmeyi gerektiren bir beceri olduğu için, okuma becerisinin anlamlandırıldığı beceri de denilebilir.

“Yazma; düşüncelerimizi, duygularımızı, tasarladıklarımızı ve yaşadıklarımızı yazıyla anlatmanın, diğer bir deyişle başkalarıyla iletişim kurmanın ve kendimizi ifade etmenin yollarından biridir.” (Sever, 2004). Yazma becerisi, bireyin kendini doğru ve amacına uygun olarak ifade etmesinde ve iletişim kurmasında etkili bir araçtır. *“Yazma becerisinin bilgi, birikim ve dili etkili kullanmayı gerektirdiği göz önüne alınarak bu sürecin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve dil bilgisi etkinlikleriyle de desteklenmesi gerekmektedir.”* (Çiftçi,&Alevli, 2013). *“Yazma, üst düzeyde düşünme aracı, düşünme üzerinde düşünmedir.”* (Güneş, 2007,161). *“Yazma, düşünceleri ifade edebilmek için gerekli sembol ve işaretleri kurallara uygun kullanma ve okunaklı olarak düşünce üretebilmedir.”* (Akyol, 2000: 146). *“Yazma, öğrencilerin bilgilerini birbiri ile ilişkili olan birçok cümleyi dilbilgisi kurallarına uygun olarak art arda sıralaması gereken uzun süreli bir süreç eylemidir.”*(akt. Ungan, Brillant, 2005). Yazma, dinleme, okuma, konuşmanın da olduğu dört temel dil becerisinin en son ve en zor kazanılanıdır. *“Öğrenciler, dil becerileri içinde enerjilerinin çoğunu yazmak için harcarlar.”*(akt. Demir, 2013, Schiller, 1954). *“Yazma becerisi, öğrencilerin gözlem, hayal ve mantığa uygun düşünme gücünü; bilgiyi transfer etme, düşünceleri gözden geçirip düzenleme ve ana dilini kullanma becerisini gösterir”* (Akyol, 2000).

“Yazma, bilginin elde edilmesi ve bilginin ifade edilmesi ile ilgili süreçlerden oluşan bir beceridir.”(akt. Göçer, 2010, 12,Carter vd., 2002: 246). Kuramcılar, yazma becerisini hep yeniden düşünme olarak tanımlamaktadırlar.

2.1.6. Türkçe Dersi Öğretimi Programında “Yazma Becerisi”nde Metinlerarasılık:

Dilin dört temel becerisi birbirinin tamamlayıcısıdır. Hiçbir dil becerisi, başka bir beceriden tamamen bağımsız düşünülemez. Hazırlanan “Türkçe Dersi Öğretimi Programında” bu temele gerek kazanımlarda, gerek metinlerde, gerekse etkinliklerde dikkat edildiği bilinmektedir.

Ancak “Anlam Kurma” bölümüne diğer beceri alanlarında yer verilmediği görülmektedir. Bu ihmalin “Anlam Kurma” kazanımlarının diğer becerilerde aslında kendiliğinden uygulanıyor olmasına rağmen uygulanabilirliği hakkında soru işaretlerine sebep olmaktadır. “Anlam Kurma” bölümü metinlerarasılık teriminin kazanım cümlelerine dönüştürülmüş hallerinin bulunduğu bölümdür. Bu bölümü hatırlatmak gerekirse:

“Okuma 3. Anlam Kurma

O.3.1. Metin içi anlam kurar.

O.3.2. Metin dışı anlam kurar.

O.3.3. Metinlerarası anlam kurar.” (Türkçe Öğretimi Programı, 2017-2018).

Yer alan kazanımlar, bunlardır.

Yazma becerisi kazanımlarında böyle bir bölüm bulunmamaktadır. Yazma kazanımları aşağıdaki gibidir:

“Yazma Kazanımları:

8.4.1. Şiir yazar.

8.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

- Öğrencilerin belirledikleri bir konu ve ana fikir etrafında giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan bir metin taslağı oluşturmaları, gelişme bölümünde düşünceleri geliştirme yollarını kullanarak görüşlerini ifade etmeleri, görüşlerini destekleyecek kanıtlar sunmaları, sonuç bölümünde ise görüşlerini sonuca bağlamaları sağlanır.*

- Öğrenciler günlük hayattan örnekler vermeye teşvik edilir.

8.4.3. Hikâye edici metin yazar.

- Öğrencilerin anlatımın türü ve konusuna göre gerçekçi veya hayalî öğeleri tasarımları, uyumlu bir zaman ve mekân kurgusu yapmaları, serim, düğüm ve çözüm bölümlerine yer vermeleri sağlanır.
- Öğrenciler yazım kılavuzundan yararlanmaya, günlük hayattan örnekler vermeye yönlendirilir.

8.4.4. Yazma stratejilerini uygular.

- Not alma, özet çıkarma, eleştirel, yaratıcı, serbest, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

8.4.5. Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır.

8.4.6. Bir işi işlem basamaklarına göre yazar.

8.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.

8.4.8. Yazılarında mizahi öğeler kullanır.

8.4.9. Yazılarında anlatım biçimlerini kullanır.

8.4.10. Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

8.4.11. Formları yönergelerine uygun doldurur.

8.4.12. Kısa metinler yazar.

- Haber metni, günlük ve anı yazmaya teşvik edilir.

8.4.13. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.

8.4.14. Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar.

- Öğrencilerin taslak hazırlamaları, taslaklarında giriş, gelişme, sonuç bölümlerine yer vermeleri sağlanır.
- Kaynak gösterme hakkında bilgi verilir.

8.4.15. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

- Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak ifadelerinin kullanılması sağlanır.

8.4.16. Yazdıklarını düzenler.

- Dil bilgisine dayalı anlatım bozuklukları bakımından yazdıklarını gözden geçirmesi ve düzeltmesi sağlanır. Sınıf düzeyine uygun yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.

8.4.17. Yazdıklarını paylaşır.

- Öğrenciler yazdıklarını sınıf ve okul panosu ile sosyal medya ortamlarında paylaşmaya, şiir ve kompozisyon yarışmalarına katılmaya teşvik edilir.

8.4.18. Cümlelerin öğelerini ayırt eder.

8.4.19. Cümle türlerini tanır.

- Kavramsal tanımlamalara girilmez.

8.4.20. Fiillerin çatı özelliklerinin anlama olan katkısını kavrar.

- Kavram tanımlarına girilmeden anlamsal farklılıklara değinilir.

Yazma kazanımları yöntemleri

1. Yazma kurallarını uygulama

1. Kağıt ve sayfa düzenine dikkat eder.

2. Düzgün, okunaklı ve işlek bitişik eğik yazıyla yazar.

3. Elektronik ortamdaki yazışmalarda biçim ile ilgili kurallara uyar.

4. Standart Türkçe ile yazar.

5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.

7. Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.

8. Yazısında sebep-sonuç ilişkileri kurar.

9. Yazısında amaç-sonuç ilişkileri kurar.

10. *Tekrara düşmeden yazar.*
11. *Yazım ve noktalama kurallarına uyar.*
12. *Yazılarında kelime tekrarından kaçınır.*
13. *Yazma yöntemini belirler.*
14. *Yazma konusunu belirler.*
2. *Kendini yazılı olarak ifade etme*
  1. *Duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini yazılı olarak ifade eder.*
  2. *Şiir yazar.*
  3. *Bilgilendirici metin yazar.*
  4. *Hikaye edici metin yazar.*
  5. *Yazma stratejilerini uygular.(Not alma, özet çıkarma, eleştirel, yaratıcı, serbest kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma.)*
  6. *Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır.*
  7. *Bir işi işlem basamaklarına göre yazar.*
  8. *Yazılarını zenginleştirmek için deyim, atasözü ve özdeyiş kullanır.*
  9. *Yazılarında mizahi öğeler kullanır.*
  10. *Yazılarında anlatım biçimlerini kullanır.*
  11. *Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, henüz dilimize yerleşmemiş kelimelerin Türkçe karşılıklarını kullanır.*
  12. *Formları yönergelerine uygun doldurur.*
  13. *Kısa metinler yazar.*
  14. *Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.*
  15. *Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar.*
  16. *Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanır.*
  17. *Yazdıklarını düzenler.*
  18. *Yazdıklarını paylaşır.*
3. *Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma*
  1. *Duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini yazarak ifade eder.*
  2. *Şiir defteri tutar.*
  3. *Günlük tutar.*
  4. *Beğendiği metinleri, sözleri, şiirleri derler.*
  5. *Okul dergisi ve gazetesi için yazılar hazırlar.*
  6. *Yazdıklarından arşiv oluşturur.*
  7. *Yazma yarışmalarına katılır.*
  4. *Kendi yazdıklarını değerlendirme*

1. Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir.
2. Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
3. Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir.

5. Planlı yazma

1. Yazısını bir ana fikir etrafında planlar.
2. Yazısının ana fikrini yardımcı fikirlerle destekler.
3. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.
4. Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.

6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama

1. Yazım kurallarını kavrayarak uygular.
2. Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun kullanır.”(Türkçe Öğretimi Programı, 2004-2005).

Yukarıdaki kazanımlar ve yöntemler uzmanlarla beraber incelendiğinde metinlerarasılık teriminin uygulanabileceği kazanım ve yöntemin açıkça yazma becerileri altında yer almadığı görülmüştür. Programdaki yazma becerilerinde metinlerarasılıkla ilişkilendirilebilecek kazanımların olduğu; fakat bunların dağınık halde farklı bölümlerde bulunduğu tespit edilmiştir. Bu kazanımlar aşağıda verilmiştir:

“8.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

- *Öğrencilerin belirledikleri bir konu ve ana fikir etrafında giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan bir metin taslağı oluşturmaları, gelişme bölümünde düşünceyi geliştirme yollarını kullanarak görüşlerini ifade etmeleri, görüşlerini destekleyecek kanıtlar sunmaları, sonuç bölümünde ise görüşlerini sonuca bağlamaları sağlanır.*
- Öğrenciler günlük hayattan örnekler vermeye teşvik edilir.”(Türkçe Öğretimi Programı, 2005-2005).

Yukarıdaki 8.4.2. Kazanımının açıklama bölümünde verilen “görüşlerini destekleyecek kanıtlar sunmaları” ifadesi bizi direkt olarak metinlerarası gönderme

türlerinden olan açık gönderme yöntemine götürmektedir.“Öğrenciler günlük hayattan örnekler vermeye teşvik edilir.” açıklaması ise metinlerarası ilişki kurmayı uygulaması olabilecek niteliktedir.

“8.4.3. *Hikâye edici metin yazar.*

- *Öğrencilerin anlatımın türü ve konusuna göre gerçekçi veya hayalî öğeleri tasarımları, uyumlu bir zaman ve mekân kurgusu yapmaları, serim, düğüm ve çözüm bölümlerine yer vermeleri sağlanır.*
- *Öğrenciler yazım kılavuzundan yararlanmaya, günlük hayattan örnekler vermeye yönlendirilir.”(Türkçe Öğretimi, 2004-2005).*

8.4.3. Kazanımında “Öğrenciler yazım kılavuzundan yararlanmaya yönlendirilir.” ifadesi öğrencinin bir metinden öğrendiği bilgiyi, başka bir metinde kullanması yöntemidir. Bu da metinlerarasılığın eserlerarası gönderme uygulanan biçimlerinden biridir.

“8.4.7. *Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.”(Türkçe Öğretimi, 2004-2005).*

Bu kazanımda bir metin içinde, başka bir metni kullanma söz konusudur. Atasözleri, deyimler ve özdeyişler, metinlerde değiştirilmeden olduğu gibi yani öykünme olmaksızın kullanıldığı için, açık gönderme yönteminin uygulanma yollarından biridir.

“8.4.8. *Yazılarında mizahi öğeler kullanır.” (Türkçe Öğretimi, 2004-2005).*

Mizahi öğeleri kullanmak metinlerarasılıkta “alaycı dönüştürüm” olarak adlandırılmaktadır. Öğrencilerin bunu kaynak belirterek yapması da “açık gönder”ye girer. Dolayısıyla bu kazanımda metinlerarası gönderme özelliklerini barındırmaktadır.

“8.4.14. *Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar.*

- *Öğrencilerin taslak hazırlamaları, taslaklarında giriş, gelişme, sonuç bölümlerine yer vermeleri sağlanır.*

- *Kaynak gösterme hakkında bilgi verilir.*” (Türkçe Öğretimi, 2004-2005).

Yukarıdaki kazanımın açıklama bölümündeki “Kaynak gösterme hakkında bilgi verilir.” cümlesi açık göndermenin kaynağını belirtme yönüyle ele aldığımız kavramla eşleştirilebilmektedir.

“6.Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır.” (Türkçe Öğretimi, 2004-2005).

Bu yöntem metinlerarasılık terimi içinde olan dönüştürme yöntemi ile örtüşmektedir.

Uzmanlar, bu kazanımların “Okuma Becerisi” altında verilen “Anlam Kurma” bölümü gibi “Yazma Becerileri”nde de ayrı bir bölüm altında beraber verilmesi gerektiği konusunda hemfikir olmuştur. Bu noktadan hareketle bu tezde uzman görüşleri alınarak “Yazma Becerisi” bölümüne metinlerarasılıkla ilgili eklenebilecek bir bölüm geliştirilmiştir:

Y.8.7.Metinlerarası Yazma

Y.8.7.1. Yazılarında gözlemlerini destekleyici kanıtlar sunar.

Y.8.7.2. Yazılarında günlük hayattan örnekler verir.

Y.8.7.3. Yazılarında sözlükten ve yazım kılavuzundan faydalanır.

Y.8.7.4. Yazılarını zenginleştirmek için atasözü, deyim ve özdeyiş kullanır.

Y.8.7.5. Yazılarında mizahi öğeler kullanır.

Y.8.7.6. Yazılarında kaynak gösterir.

Y.8.7.7. Yazılarında izlenimlerine yer verir.

Y.8.7.8. Bir metni, başka bir metne dönüştürebilir.

Geliştirilen bu kazanımlardan sonra, uzmanlarla beraber “8. Sınıf Türkçe Çalışma Kitabı”ndaki etkinliklerde metinlerarası yazma ile ilgili bölümlerin varlığı araştırılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda metinden hareketle söz ve söz öbeklerinin anlamlarının yazıldığı etkinliklerin metinlerarası ilişki kurmayla ilgili olduğuna karar verildi. Buna örnek verecek olursak:

Türkçe 8. Sınıf Çalışma Kitabı “Tatlı Dil” metni 1. Etkinlik:

Aşağıda verilen kelime ve kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu kelimelerin Türkçe Sözlük’teki (TDK) anlamıyla karşılaştırınız. Kelimeleri birer cümlede kullanınız.

2.1.6.1. Örnek Etkinlik

Tablo.1.

Kelimeler	Anlamları	Tahminim
Vitrin		
Baştan savmak		
Mucize		
Hüner		
Olgun		
Can yakmak		

Kelimelerin cümlede kullanımı:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Yukarıdaki etkinliğin aynısı veya çok benzeri her metnin etkinliklerinde bulunmaktadır. Bu etkinliklerde kullanılan yazma yöntemi metinlerarası ilişki kurma esaslıdır. Bu çalışmanın özgün değeri olarak belirlediğimiz “Metinlerarası “Yazma” bölümü kazanımları bu etkinliklerin uygulanışı için kılavuz kitaplara eklenebilir. Bu etkinlikler “Öğretmen Kılavuz Kitabı”nda sadece “Okuma Becerisi” bölümü ile ilişkilendirilmiştir. İlgili kazanım şudur:

Okuma.1. Okuma Kurallarını Uygulama

O.1.5. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.

Başka bir örnek:

“Atatürk’ün Kişiliği” metni 2. Etkinlik, “Metinde geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını tahmin edip yazınız. Aynı kelimelerin sözlük anlamlarını da yazınız. Tahminlerinizle kelimelerin sözlük anlamlarını karşılaştırınız.

Örnek Etkinlik

Tablo.2.1.6.2.

TAHMİNLERİM	
Set	

Kordon	
Döviz	
Halk	
Şefkatli	
SÖZLÜK ANLAMLARI	
Set	
Kordon	
Döviz	
Halk	
Şefkatli	

Bu etkinlik de “Öğretmen Kılavuz Kitabı”nda sadece “Okuma Becerisi” bölümü ile ilişkilendirilmiştir. Burada da “Yazma Becerisi” ile ilgili bir ihmal görülmektedir. İlgili kazanım şudur:

Okuma.1. Okuma Kurallarını Uygulama

O.1.5. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.

“Atatürk’ün Kişiliği” metninde 6. Etkinlik, “Aşağıda, Atatürk’ün kişilik özelliklerinden birkaçı verilmiştir. Bu kişilik özelliklerini anlatan özlü sözlerini, örnekte olduğu gibi bulup yazınız.

2.1.6.3. Örnek Etkinlik

Tablo.3.

Özlü Sözler	Kişilik Özellikleri
“Ben bir işte nasıl başarılı olacağımı düşünmem. O işe neler engel olur diye düşünürüm. Engelleri kaldırdım mı iş kendi kendine yürür.” M. Kemal ATATÜRK	Kararlı ve mücadeleci oluşu
	Disiplinli Oluşu
	İleri Görüşlü Oluşu

	Lider Oluşu
	Vatan ve Milletini Çok Sevmesi
	İnsan Sevgisi ve Evrensel Görüşlere Sahip Olması

İşte O'nun Evrensellik Anlayışı

Bu etkinlik kılavuz kitapta “Güdümlü yazma yöntemini kullanır.” yöntemiyle ilişkilendirilmiştir.

2. Etkinlik: Atatürk'ün aşağıda verilen sözlerini okuduğunuz metinle anlam yönünden karşılaştırınız.

İnsanları mutlu edeceğim diye onları birbirine boğazlatmak, insanlıktan uzak ve son derece üzülecek bir sistemdir. İnsanları mutlu edecek tek yol, onları birbirlerine yaklaştırarak, onlara birbirlerini sevdirek, karşılıklı maddî ve manevî gereksinimlerini temine yarayan hareket ve enerjidir. Dünya barışı içinde insanlığın gerçek mutluluğu, ancak bu yüksek ülkü yolcularının çoğalması ve başarılı olmasıyla mümkün olacaktır.

İnsanlıkta mutluluk, insanoğullarının birbirine yaklaşması, insanların birbirini sevmesi, hepsinin temiz duygu ve düşüncelerini birleştirmesiyle olacaktır.

Geleceğin yüksek ufuklarından doğmaya başlayan güneş, yüzyıllardan beri acı çeken milletlerin talihidir. Bu talihin, artık bir daha siyah bulutlara bürünmemesi, milletlerin ve onların önderlerinin dikkat ve özverisine bağlıdır.”

2.1.7. İlgili Araştırmalar:

Bu çalışma, metinlerarasılık teriminin Türkçe öğretiminde yazma becerisinde işlevsel olarak kullanılabileceği varsayılarak gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla

literatürdeki ilgili araştırmalar taranırken hem Türkçe öğretimi programı ile ilgili çalışmalar, hem metinlerarasılık, hem de yazma becerisi ile ilgili araştırmalar incelenmiştir. Bu sebeple ilk olarak Türkçe öğretimi programı ile ilgili literatüre bakılmıştır.

Türkçe dersi öğretim programları, alan yazında yapılan çalışmalarda, araştırmacılar tarafından incelenmiş, karşılaştırılmış ve değerlendirilmiştir. Türkçe öğretim programındaki mevcut durum ve yeni yapılandırmalar hakkında bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar incelendiğinde:

Girgin (2011), cumhuriyet dönemi (1929-1930, 1949, 1981) ortaokul Türkçe öğretimi programlarının içerik, genel ve özel amaçlarıyla karşılaştırmalı olarak incelerken, Balcı ve Ark. (2012) cumhuriyet dönemi Türkçe dersi öğretim programlarını, genel amaçları bakımından değerlendirilmişlerdir.

Bayburtlu (2015), 2005 ve 2015 Türkçe programların vizyon, temel yaklaşım, genel amaçlar, yapısı, öğrenme alanları, sınıf kazanımları, sınıf düzeylerine göre temalar ve konu örnekleri, sınıf düzeylerine göre ders kitaplarında yer alacak okuma ve dinleme metinleri tür ve dağılımları açasından incelerken, şahin ve Bayramoğlu (2015), sınıf düzeyine göre seçilen metin türleri ve temaları değerlendirmiştir.

Coşkun ve Taş (2008) 2005 ve 2006 öncesi Türkçe öğretim programlarını, ders kitaplarına metin seçimi açasından, Yangın (2005) ise 2005 ve 1981 Türkçe öğretim programını temele alınan yaklaşım, üniteler, konular, öğrenme alanları, genel amaçlar öğrenme-öğretme durumu, etkinlikler ilk okuma yazma ve yazı çalışmaları açasından incelemiş, benzerlikleri ve farklılıkları bakımından karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Güven (2011) çalışmasında II. kademe Türkçe dersi öğretim programının uygulanabilirliği üzerine, öğretmen görüşlerini alırken, Epçaçan ve Erzen (2008) ilköğretim Türkçe dersi öğretim programını, öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirmektedir. Altunkaya (2010), eski ve yeni II. kademe Türkçe dersi öğretim programları ve ders kitaplarında dil bilgisi öğretiminin karşılaştırılmıştır. Gündoğdu (2012) ise Türkçe dersi öğretim programını kavram öğretimi açasından incelenmiştir.

Metinlerarasılık üzerine yapılan çalışmaların 1960'da Kristeva ile başladığı bilinmektedir. Önceleri dilbilim terimi olarak anılan metinlerarasılık, 2000'lerin başından beri her metnin zorunlu aşamalarından biri olarak kabul edilmekte ve dil öğreticileri tarafından eğitimle de ilişkilendirilmektedir. Ülkemizde ilk kez 2004-2005 Eğitim-Öğretim yılında ilköğretim müfredatında "Okuma Becerileri"

bölümünde yer almış, günümüze kadar da hep bu yönüyle incelendiği tespit edilmiştir. Metni anlamlandırmanın “Yazma Becerisi”nden ayrı düşünülmemeyeceği bilindiğine göre metinlerarasılığın “Yazma Becerisi” kazanımları ve “Yazma Yöntemleri” bölümünde açıkça, işlevsel bir biçimde yer alması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Literatür tarandığında metinlerarasılık ve yazma becerisinin birlikte tek bir çalışmada ele alındığı görülmektedir. Bu çalışma Kara ve Ulutaş’ın(2018) “Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Metinlerarasılık Bağlamında İncelenmesi: Gazi Üniversitesi Vakfı Özel Fen Lisesi Örneği”dir. Ancak yapılan çalışma lise öğrencileri(9. sınıf) ve edebiyat dersi ile sınırlandırıldığı için istenilen ihtiyaca cevap vermemekte ve ortaokul için yöntem, seviye, Türkçe dersinin içeriği ve kazanım farklılıklarından dolayı pek fazla ortak sonuçlara hitap etmemektedir.

3.BÖLÜM

3.1.YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanması hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmada “*Temel Nitel Desen*” kullanılmıştır.

3.1.1.ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmada 8. sınıf öğrencilerinin yazma etkinliklerinde metinlerarası açık gönderme yapabilme becerileri betimsel araştırma yöntemi kullanılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Betimsel inceleme yöntemlerinde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır(Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Betimsel yöntemlerden analitik düşünceyi esas alan doküman analizi model olarak kullanılmıştır.“Araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar

hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına doküman incelemesi denilmektedir” (Karataş, 2015.72).

Araştırmada öğrencilere metinler yazdırılmış, bu metinlerin incelenmesinde doküman analizi içerik çözümlemesi ilkeleri kullanılmıştır.

Araştırma sorusunun seçimi

Örneklem seçimi

Kavramsallaştırma ve kod kategorilerinin geliştirilmesi

Veri toplama

Kodlama

Betimleme

Değerlendirme

Çıkarılma

Yorumlama

(Yıldırım ve Şimşek, 2006).

3.1.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubu ortaokul 8. sınıf öğrencileridir. Grubun belirlenmesinde Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden destek alınmıştır. Araştırma alt, orta ve üst sosyoekonomik çevrelerdeki ortaokulların 8. sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrencilerden basit seçkisiz örnekleme yoluyla seçilen 140 öğrenciyle yapılmıştır. Bu çalışmanın örneklemini random usulüyle belirlenen öğrencilerin yazdıkları serbest ve güdümlü metinler oluşturmaktadır.

Tablo 1: Araştırma Örneklemini Oluşturan Okullar ve Öğrenci Sayıları

Okulların Sosyal-Ekonomik Düzeyi	Okul Sayısı	Sınıf	Öğrenci Sayısı
Alt	2	8	45
Orta	2	8	50
Üst	2	8	45

Toplam	6	8	140
--------	---	---	-----

3.1.3. VERİLERİN ANALİZİ

3.1.3.1 Metinlerarasılık hakkında literatür taraması yapılmıştır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde metinlerarasılığın hep okuma becerisiyle ilişkilendirildiği görülmüştür. Bu sebeple okuma becerisi hakkında yapılan çalışmalar incelenmiştir.

3.1.3.2. Bu tez metinler arası yazma becerisine odaklandığından yazma becerisi hakkında literatür taraması yapılmıştır.

3.1.3.3. Türkçe öğretimi programlarında metinlerarasılıkla ilgili kazanımlar taranmıştır.

İlgili kazanımların 2017-2018 eğitim-öğretim yılı uygulamadaki Ortaokul Türkçe öğretimi programında okuma becerileri altında sıralandığı belirlenmiştir.

Veri toplama aracı, öğrencilere yazdırılan metinlerdir. Bu metinler, uzman görüşü alınarak metinler arası gönderme ilkelerine uygun bir biçimde incelenmiştir. Metinlerarası göndermelerden tür olarak sadece “açık göndermeler”ebakılmıştır.

Literatür tarandıktan sonra açık göndermenin ne olduğu ile ilgili şöyle bir tanım yapılmıştır: Metindeki alt metinlerin anırtırma ya da öykünme yapılmaksızın kaynak belirtilerek yer almasıdır.

Öğrencilerin yazdığı metinler incelendiğinde yapılan açık göndermelerin kaynakları uzman görüşleri alınarak şu başlıklar altında toplanmıştır:

*Okul ders kitaplarından yapılan göndermeler

-Türkçe çalışma, ders kitabı

-Sosyal Bilgiler çalışma, ders kitabı

- Fen ve Teknoloji çalışma, ders kitabı
- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi çalışma, ders kitabı
- *Kamu spotlarından yapılan göndermeler
- Çöplerinizi çöp kutusuna atınız.
- Fabrika atıklarını geri dönüşüm yapınız.
- Çevremizi ağaçlandıralım.
- Temiz hava sahası(egzoz dumanı)
- Deniz, akarsu ve göllerimizi kirletmeyelim.
- Ağaç dikmeliyiz.
- *Okul kampanyalarından yapılan göndermeler
- Atık pil kampanyası
- Atık bitkisel yağ kampanyası
- En temiz sınıf kampanyası
- Ağaç dikme kampanyası
- *Sosyal sorumluluk projelerinden yapılan göndermeler
- TEMA
- Geri dönüşüm
- Gönüllülük
- Pankart, protesto, afiş, konferans
- *Uyarı levhalarından yapılan göndermeler

-Sigara içmek yasaktır.

-Çimlere basmayınız

-Lütfen çevremizi temiz tutalım

-Çevremizi koruyalım, korumayanları uyaralım.

-Temiz bir çevre için el ele.

-Çöpleri çöp kutusuna atalım, atmayanları uyaralım.

-Doğayı sevmeli ve korumalıyız.

-Caydırıcı para cezaları

*TV programlarından yapılan göndermeler

-Haber programları

-Eğlence programları

-Spor programları

-Diziler

-Filmler

-Reklamlar

*Çevreden yapılan göndermeler

-Aileden

-Arkadaşlardan

-Öğretmenlerden

-Özdeyişlerden

3.1.4. VARSAYIMLAR

1.Öğrencilerin istekli olduğu varsayılmıştır.

2.Araştırma grubunun sosyoekonomik düzeye göre farklı üç grubu(alt, orta, üst düzey) temsil ettiği varsayılmıştır.

3. Öğrencilerin uygulama esnasında içinde buldukları fiziki ortamın (ışık, ses, konum, ısı vb.) yazma becerisine olumsuz bir etkisinin bulunmadığı varsayılmıştır.

3.1.5. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma ortaokul 8. sınıf öğrencileriyle, açık metinlerarası gönderme ve dilin dört temel becerisinden yazma becerisiyle sınırlandırılmaktadır.

4. BÖLÜM

4.1. BULGULAR ve YORUMLAR

Ana problem cümlesinden yola çıkılarak oluşturulan alt problemlere bağlı veriler şu değişkenlere dikkat edilerek incelenmiştir:

-Serbest/Güdümlü metinler

-Kız /Erkek öğrenciler

-Düşük/Orta/Yüksek sosyal-ekonomik düzeyde öğrenciler

-Düşük/Orta/Yüksek akademik başarılı öğrenciler

4.1.1. Metinlerarası Göndermenin Serbest ve Güdümlü Metin Türüne Göre Gösterdiği Değişikliğin Dağılımı.

Tablo 1. Metinlerarası Göndermenin Serbest ve Güdümlü Metin Türüne Göre Gösterdiği Değişikliğin Dağılımı:

Metinlerarası gönderme serbest ya da güdümlü yazmaya göre değişmekte midir?	Türü			
	Güdümlü		Serbest	
	Sıklık	Yüzdelerik %	Sıklık	Yüzdelerik %

Türkçe ders kitabı	Çalışma kitabı	25	54,3%	21	45,7%
	Ders kitabı	10	62,5%	6	37,5%
	Öğretmen kılavuz	5	83,3%	1	16,7%
Fen ve Teknoloji	Çalışma kitabı	10	76,9%	3	23,1%
	Ders kitabı	23	92,0%	2	8,0%
	Öğretmen kitabı	4	100,0%	0	,0%
Sosyal Bilgiler	Ders kitabı	22	66,7%	11	33,3%
	Çalışma kitabı	5	71,4%	2	28,6%
	Öğretmen kitabı	8	88,9%	1	11,1%
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Ders kitabı	6	50,0%	6	50,0%
	Çalışma kitabı	0	,0%	0	,0%
	Öğretmen kitabı	8	100,0%	0	,0%
Kamu Spotu	Çöplerinizi cop kutusuna atınız	10	100,0%	0	,0%
	Fabrika	10	100,0%	0	,0%
	Çevremizi ağaçlandıralım	3	100,0%	0	,0%
	Egzoz dumanı	2	100,0%	0	,0%
	Deniz akarsu ve göllerimizi kirletmeyelim	1	100,0%	0	,0%
	Küresel ısınmayı önleyelim	2	100,0%	0	,0%
	Fosil atıklar	2	100,0%	0	,0%
	Temiz hava sahası	1	50,0%	1	50,0%
	Ağaç dikmeliyiz	2	100,0%	0	,0%
Okul kampanyaları	Pil atıkları	7	100,0%	0	,0%
	Atık bitkisel yağ kampanyası	1	100,0%	0	,0%
	En temiz sınıf kampanyası	3	100,0%	0	,0%
	Ağaç dikelim	2	100,0%	0	,0%
Sosyal sorumluluk projeleri	TEMA	10	100,0%	0	,0%
	Geri dönüşüm	8	100,0%	0	,0%
	Gönüllülük	0	,0%	0	,0%
	Pankart, protesto, afis, konferans	5	100,0%	0	,0%
Uyarı levhaları	Sigara içmek yasaktır	1	100,0%	0	,0%
	Cimlere basmayınız	1	100,0%	0	,0%
	Caydırıcı para cezaları	3	100,0%	0	,0%
	Lütfen çevremizi temiz tutalım	2	100,0%	0	,0%
	Çevremizi koruyalım korumayanları uyaralım	16	100,0%	0	,0%
	Temiz bir çevre için el ele verelim	2	100,0%	0	,0%
	Çöpleri çöp kutusuna atalım, atmayanları uyaralım.	3	100,0%	0	,0%

	Doğayı sevmeli ve korumalıyız.	2	100,0%	0	,0%
TV programları	Spor programı	0	,0%	8	100,0%
	Eğlence programı	0	,0%	6	100,0%
	Haber programı	0	,0%	9	100,0%
	TV dizileri	0	,0%	4	100,0%
	Sinema filmleri	0	,0%	2	100,0%
	Reklamlar	0	,0%	4	100,0%
Çevre	Ailesinden	0	,0%	11	100,0%
	Arkadaşlarından	0	,0%	10	100,0%
	Öğretmenlerden	0	,0%	6	100,0%
	Özdeyişlerden	0	,0%	3	100,0%

Araştırmanın bu alt probleminde, güdümlü metinlerde yapılan açık göndermelerin, serbest metinlerde yapılan göndermelerden daha çok olduğu tespit edilmiştir. Kaynak bakımından ele alındığında güdümlü metinlerde kamu spotlarından, uyarı levhalarından, sosyal sorumluluk projelerinden, çokça gönderme yapılırken; serbest metinlerde TV programlarından ve çevreden sıkça gönderme yaptıkları görülmüştür.

Tablo 2. Serbest ve Güdümlü Metinler İçin Örnek Göndermeler:

Metinlerarası gönderme serbest ya da güdümlü yazmaya göre değişmekte midir?		Turu	
		Güdümlü	Serbest
Türkçe ders kitabı	Çalışma kitabı	Y.K.24.Türkçe öğretmenimizin okuduğu şiirdeki gibi herkesi bu dünyadan göçmeden önce sevelim.	
	Ders kitabı		
	Öğretmen kılavuz		
Fen ve teknoloji	Çalışma kitabı	O.E.24. Oksijen kaynağımız ağaçlar tükenirse oksijenimiz tükenir ve tüm nesil yok olur.	O.E.1.Ergenlik dönemi çocukluktan gençliğe geçmeye yarayan aradaki dönemdir.
	Ders kitabı		
	Öğretmen kitabı		
Sosyal bilgiler	Ders kitabı	O.K.26.İnsanlara, çevreyi korumazlarsa başlarına gelebilecekleri sosyal bilgiler kitabından fotoğraflarla gösteririz.	Y.E.18.Fast food yemeklerin çok zararlı olduğunu sosyal bilgiler dersinde öğrenmiştik, zaten.
	Çalışma kitabı		
	Öğretmen kitabı		
Din kültürü ve ahlak bilgisi	Ders kitabı	O.K.30. Doğadaki canlılar, çevre kirliliğinden etkilenir ve doğanın dengesi bozulur.	D.K.14. Allah beni böyle turuncu saçlı yaratmış, din kültürü öğretmenim sakın isyan etme dedi.
	Çalışma kitabı		
	Öğretmen kitabı		

Kamu spotu	Çöplerinizi çöp kutusuna atınız.	D.E.6. Çevremizi korumak için daha çok fidan dikebiliriz, çöpleri çöp kutusuna atabiliriz.	Y.K.15 Şiddete hayır!
	Fabrika		
	Çevremizi ağaçlandıralım.		
	Egzoz dumanı		
	Deniz, akarsu ve gollerimizi kirletmeyelim.		
	Küresel ısınmayı önleyelim.		
	Fosil atıklar		
	Temiz hava sahası		
	Ağaç dikmeliyiz.		
Okul kampanyaları	Pil atıkları	D.K.4. Atık pilleri toprağa atmamalım. Okullarımızdaki geri dönüşüm kutularına atalım.	
	Atık bitkisel yağ kampanyası		
	En temiz sınıf kampanyası		
	Ağaç dikelim		
Sosyal sorumluluk projeleri	TEMA	D.K.32. Çevremizi korumak için dergiler oluşturup insanlara dağıtabiliriz. Seminerler düzenlemeliyiz.	D.E.23. Depremlerde AKUT herkese yardım eder.
	Geri dönüşüm		
	Gönüllülük		
	Pankart, protesto, afis, konferans		
Uyarı levhaları	Sigara içmek yasaktır.	O.E.4. Çevremizi koruyalım, korumayanları uyaralım.	D.E.21. Uşak belediyesi Ata Park'taki bisiklet yoluna, burası bisiklet yoludur, diye levha asmış; ama kimse bakmıyor.
	Çimlere basmayınız.		
	Caydırıcı para cezaları		
	Lütfen çevremizi temiz tutalım.		
	Çevremizi koruyalım korumayanları uyaralım.		
	Temiz bir çevre için el ele verelim		
	Çöpleri çöp kutusuna atalım, atmayanları uyaralım.		

	Doğayı sevmeli ve korumalıyız.		
TV programları	Spor programı	Y.E.23. Reklamda söylediği gibi kurşunsuz benzin kullanalım, dünyayı koruyalım.	O.K.15. Bilirsiniz Çikolata Fabrikası diye bir film var. O filmdeki çocuk ben olmak isterdim. O fabrikanın da benim olmasını isterdim.
	Eğlence programı		
	Haber programı		
	TV dizileri		
	Sinema filmleri		
	Reklamlar		
Çevre	Ailesinden	Y.K.33. Aslan yattığı yerden belli olur.	D.E.6. Biz dört büyükten biriyiz. Biz Beşiktaşlıyız. Ne mutlu Beşiktaşlıyım diyene.
	Arkadaşlarından		
	Öğretmenlerden		
	Özdeyişlerden		

Örnek metinler göstermektedir ki öğrenciler kendiliğinden açık göndermeler yapabilmektedir.

4.1.2. Metinlerarası Göndermenin Cinsiyete Göre Değişikliğinin Dağılımı.

Tablo 3. Metinlerarası Göndermelerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Metinlerarası gönderme cinsiyete göre değişmekte midir?		Cinsiyet			
		Kız		Erkek	
		Sıklık	Yüzdelerik%	Sıklık	Yüzdelerik %
Türkçe	Çalışma kitabı	28	60,9%	18	39,1%
	Ders kitabı	11	68,8%	5	31,3%
	Öğretmen kılavuz	3	50,0%	3	50,0%
Fen ve Teknoloji	Çalışma kitabı	7	53,8%	6	46,2%
	Ders kitabı	13	52,0%	12	48,0%
	Öğretmen kitabı	2	50,0%	2	50,0%
Sosyal bilgiler	Ders kitabı	18	54,5%	15	45,5%
	Çalışma kitabı	5	71,4%	2	28,6%
	Öğretmen kitabı	6	66,7%	3	33,3%
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi	Ders kitabı	10	90,9%	1	9,1%
	Çalışma kitabı	0	,0%	0	,0%
	Öğretmen kitabı	5	62,5%	3	37,5%
Kamu spotu	Çöplerinizi cop kutusuna atınız	5	50,0%	5	50,0%
	Fabrika	6	60,0%	4	40,0%
	Çevremizi ağaçlandıralım	2	66,7%	1	33,3%
	Egzoz dumanı	0	,0%	2	100,0%

	Deniz, akarsu ve gollerimizi kirletmeyelim	0	,0%	1	100,0%
	Küresel ısınmayı önleyelim	2	100,0%	0	,0%
	Fosil atıklar	0	,0%	2	100,0%
	Temiz hava sahası	1	50,0%	1	50,0%
	Ağaç dikmeliyiz	2	100,0%	0	,0%
Okul kampanyaları	Pil atıkları	4	57,1%	3	42,9%
	Atik bitkisel yağ kampanyası	1	100,0%	0	,0%
	En temiz sınıf kampanyası	2	66,7%	1	33,3%
	Ağaç dikelim	0	,0%	2	100,0%
Sosyal sorumluluk projeleri	TEMA	5	50,0%	5	50,0%
	Geri dönüşüm	6	75,0%	2	25,0%
	Gönüllülük	0	,0%	0	,0%
	Pankart, protesto, afis, konferans	3	60,0%	2	40,0%
Uyar levhaları	Sigara içmek yasaktır	1	100,0%	0	,0%
	Cimlere basmayınız	1	100,0%	0	,0%
	Caydırıcı para cezaları	1	33,3%	2	66,7%
	Lütfen çevremizi temiz tutalım	0	,0%	2	100,0%
	Çevremizi koruyalım korumayanları uyaralım	9	60,0%	6	40,0%
	Temiz bir çevre için el ele verelim	1	50,0%	1	50,0%
	Çöpleri çöp kutusuna atalım, atmayanları uyaralım.	0	,0%	3	100,0%
	Doğayı sevmeli ve korumalıyız.	2	100,0%	0	,0%
TV programları	Spor programı	1	12,5%	7	87,5%
	Eğlence programı	4	66,7%	2	33,3%
	Haber programı	2	22,2%	7	77,8%
	TV dizileri	3	100,0%	0	,0%
	Sinema filmleri	1	50,0%	1	50,0%
	Reklamlar	2	50,0%	2	50,0%
Çevre	Ailesinden	8	72,7%	3	27,3%
	Arkadaşlarından	3	30,0%	7	70,0%
	Öğretmenlerden	3	50,0%	3	50,0%
	Özdeyişlerden	2	66,7%	1	33,3%

Her dersin işlenişine kaynaklık eden üç kitap bulunmaktadır: Öğrencinin kullandığı ders kitabı ve çalışma kitabı, öğretmenin kullandığı öğretmen kılavuz kitabı.

Tablo 3 incelendiğinde kız öğrencilerin Türkçe ders kitaplarından, din kültürü ve ahlak bilgisi kitaplarından; erkeklere göre daha çok gönderme yaptıkları görülmektedir. Sosyal Bilgiler ve Fen ve Teknoloji ders kitaplarından benzer sıklıkta gönderme yaptıkları tespit edilmiştir. Ancak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi çalışma kitabından hem kız, hem de erkek öğrenciler gönderme yapmamışlardır. Bunun sebebinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi çalışma kitabı "Çevre" teması etkinliklerinde gönderme yapmaya kaynaklık edebilecek nitelikte bir metnin bulunmamasından kaynaklandığı düşünülmüştür.

Kamu spotlarından, okul kampanyalarından, sosyal sorumluluk projelerinden, uyarı levhalarından hem kızların hem de erkeklerin gönderme sıklığı birbirine yakındır. Bu da aralarında cinsiyete dayalı anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

TV programlarından erkeklerin daha çok gönderme yaptığı tespit edilmiştir. Erkek öğrenciler sıklıkla spor ve haber programlarından; kız öğrenciler ise eğlence programları ve TV dizilerinden gönderme yapmaktadırlar.

Çevre kaynağı incelendiğinde kız öğrencilerin ailelerinden; erkek öğrencilerin arkadaşlarından daha sık gönderme yapmışlardır.

4.1.3. Metinlerarası Göndermenin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımı.

Tablo 4. Metinlerarası Göndermenin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımı:

Metinlerarası gönderme sosyoekonomik düzeye göre değişmekte midir?		Sosyal ekonomik					
		Düşük		Orta		Yüksek	
		Sıklık	Yüzdellik %	Sıklık	Yüzdellik %	Sıklık	Yüzdellik %
Türkçe ders kitabı	Çalışma kitabı	17	37,0%	14	30,4%	15	32,6%
	Ders kitabı	4	25,0%	7	43,8%	5	31,3%
	Öğretmen kılavuz	1	16,7%	0	,0%	5	83,3%
Fen ve teknoloji	Çalışma kitabı	7	53,8%	1	7,7%	5	38,5%
	Ders kitabı	8	32,0%	11	44,0%	6	24,0%
	Öğretmen kitabı	0	,0%	1	25,0%	3	75,0%
Sosyal bilgiler	Ders kitabı	9	27,3%	15	45,5%	9	27,3%
	Çalışma kitabı	3	42,9%	0	,0%	4	57,1%
	Öğretmen kitabı	1	11,1%	2	22,2%	6	66,7%
Din bilgisi	Ders kitabı	0	,0%	9	81,8%	2	18,2%
	Çalışma kitabı	0	,0%	0	,0%	0	,0%
	Öğretmen kitabı	0	,0%	2	25,0%	6	75,0%

Kamu spotu	Çöplerinizi çöp kutusuna atınız	5	50,0%	4	40,0%	1	10,0%
	Fabrika	5	50,0%	1	10,0%	4	40,0%
	Çevremizi ağaçlandırılm	1	33,3%	1	33,3%	1	33,3%
	Egzoz dumanı	0	,0%	1	50,0%	1	50,0%
	Deniz, akarsu ve gollerimizi kirletmeyelim	0	,0%	1	100,0%	0	,0%
	Küresel ısınmayı önleyelim	0	,0%	2	100,0%	0	,0%
	Fosil atıklar	1	50,0%	1	50,0%	0	,0%
	Temiz hava sahası	1	50,0%	1	50,0%	0	,0%
	Ağaç dikmeliyiz	0	,0%	0	,0%	2	100,0%
Okul kampanyaları	Pil atıkları	6	85,7%	0	,0%	1	14,3%
	Atık bitkisel yağ kampanyası	1	100,0%	0	,0%	0	,0%
	En temiz sınıf kampanyası	2	66,7%	1	33,3%	0	,0%
	Ağaç dikelim	0	,0%	2	100,0%	0	,0%
Sosyal sorumluluk projeleri	TEMA	7	70,0%	2	20,0%	1	10,0%
	Geri dönüşüm	3	37,5%	0	,0%	5	62,5%
	Gönüllülük	0	,0%	0	,0%	0	,0%
	Pankart, protesto, afis, konferans	1	20,0%	1	20,0%	3	60,0%
Uyarı levhaları	Sigara içmek yasaktır	0	,0%	0	,0%	1	100,0%
	Cimlere basmayınız	0	,0%	1	100,0%	0	,0%
	Caydırıcı para cezaları	2	66,7%	0	,0%	1	33,3%
	Lütfen çevremizi temiz tutalım	1	50,0%	0	,0%	1	50,0%
	Çevremizi koruyalım korumayanları uyaralım	4	26,7%	7	46,7%	4	26,7%
	Temiz bir çevre için el ele verelim	0	,0%	2	100,0%	0	,0%
	Çöpler çöp kutusuna atalım, atmayanları uyaralım.	1	33,3%	2	66,7%	0	,0%
	Doğayı sevmeli ve korumalıyız.	0	,0%	0	,0%	2	100,0%
TV programları	Spor programı	2	25,0%	2	25,0%	4	50,0%
	Eğlence programı	1	16,7%	2	33,3%	3	50,0%
	Haber programı	1	11,1%	5	55,6%	3	33,3%
	TV dizileri	2	66,7%	1	33,3%	0	,0%
	Sinema filmleri	1	50,0%	0	,0%	1	50,0%
	Reklamlar	1	25,0%	2	50,0%	1	25,0%
Çevre	Ailesinden	6	54,5%	1	9,1%	4	36,4%
	Arkadaşlarından	4	40,0%	2	20,0%	4	40,0%
	Öğretmenlerden	3	50,0%	1	16,7%	2	33,3%
	Özdeyişlerden	0	,0%	0	,0%	3	100,0%

Tablo 4 incelendiğinde sosyal-ekonomik düzeyi düşük öğrencilerin derslerden, okul kampanyalarından yaptığı açık göndermelerin sosyal-ekonomik düzeyi yüksek öğrencilere yakın olduğu görülmektedir. Bu göndermelerde sosyo-ekonomik düzeyi orta seviye olan öğrencilerin her iki gruba göre daha az gönderme yaptığı tespit edilmiştir. Üç grubun da en çok göndermeyi sosyal bilgiler dersi materyallerinden yaptığı görülmüştür. Bu sonuç sosyal bilgiler dersi konularını öğrencilerin ister güdümlü, ister serbest metinlerde olsun daha çok hayatın diğer alanlarına transfer edebildiklerini göstermiştir. Sosyal-ekonomik düzeyi düşük öğrencilerin en çok Türkçe dersi materyallerinden, TV programlarından ve çevresinden gönderme yaptığı belirlenmiştir. Orta düzey sosyal-ekonomik özelliğe sahip grubun en çok Sosyal bilgiler, Türkçe ve din kültürü ve ahlak bilgisi dersi materyallerinden açık gönderme yaptığı tespit edilmiştir. Yüksek sosyal-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin ise en çok Türkçe dersi materyallerinden gönderme yaptığı buna rağmen; diğer kaynaklardan benzer sıklıkta gönderme yapmadıkları tespit edilmiştir. Yüksek sosyal-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin diğer gruptaki öğrencilere göre daha gelişmiş yaşam olanaklarına sahip olmaları onları açık göndermeden ziyade örtük gönderme yapmalarına yönlendirmiştir. Bu çalışmada sadece açık göndermelere bakıldığı için aslında sıkça kapalı gönderme yapan üst düzey sosyal-ekonomik gruptaki öğrencilerin bu göndermeleri dikkate alınmamıştır.

4.1.4. Metinlerarası Göndermenin Akademik Başarıya Göre Dağılımı

Tablo 5. Metinlerarası Göndermenin Akademik Başarıya Göre Dağılımı:

Metinlerarası gönderme akademik başarıya göre değişmekte midir?	Akademik başarı												
	200-249		250-299		300-349		350-399		400-449		450-500		
	Sıklık	Yüzdeli k%	Sıklık	Yüzde lik %	Sıklık N	Yüzdeli k%	Sıklık	Yüzde lik %	Sıklık	Yüzde lik %	Sıklık	Yüzde lik %	
Türkçe	Çalışma kitabı	1	2,2%	6	13,0%	11	23,9%	11	23,9%	6	13,0%	11	23,9%
	Ders kitabı	0	,0%	2	12,5%	4	25,0%	1	6,3%	4	25,0%	5	31,3%
	Öğretmen kılavuz	0	,0%	0	,0%	1	16,7%	1	16,7%	1	16,7%	3	50,0%
Fen ve Sosyal	Çalışma kitabı	0	,0%	3	23,1%	4	30,8%	0	,0%	0	,0%	6	46,2%
	Ders kitabı	1	4,0%	4	16,0%	6	24,0%	4	16,0%	6	24,0%	4	16,0%
	Öğretmen kitabı	0	,0%	1	25,0%	0	,0%	1	25,0%	1	25,0%	1	25,0%
Sosyal	Ders kitabı	0	,0%	7	21,2%	6	18,2%	5	15,2%	6	18,2%	9	27,3%
	Çalışma kitabı	0	,0%	0	,0%	1	14,3%	2	28,6%	1	14,3%	3	42,9%
	Öğretmen kitabı	0	,0%	2	22,2%	1	11,1%	1	11,1%	2	22,2%	3	33,3%

Din bilgisi	Ders kitabı	0	,0%	2	18,2%	0	,0%	6	54,5%	2	18,2%	1	9,1%
	Çalışma kitabı	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%
	Öğretmen kitabı	0	,0%	0	,0%	1	12,5%	2	25,0%	2	25,0%	3	37,5%
Kamu spotu	Çöplerinizi çöp kutusuna atınız	1	10,0%	4	40,0%	2	20,0%	0	,0%	2	20,0%	1	10,0%
	Fabrika	0	,0%	1	10,0%	1	10,0%	2	20,0%	0	,0%	6	60,0%
	Çevremizi ağaçlandırılm	0	,0%	0	,0%	1	33,3%	1	33,3%	1	33,3%	0	,0%
	Egzoz dumanı	0	,0%	1	50,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	1	50,0%
	Deniz, akarsu ve göllerimizi kirletmeyelim	0	,0%	1	100,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%
	Küresel ısınmayı önleyelim	0	,0%	0	,0%	0	,0%	1	50,0%	1	50,0%	0	,0%
	Fosil atıklar	0	,0%	1	50,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	1	50,0%
	Temiz hava sahası	1	50,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	1	50,0%	0	,0%
	Ağaç dikmeliyiz	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	2	100,0%
	Pil tıklar	0	,0%	2	28,6%	2	28,6%	1	14,3%	0	,0%	2	28,6%
Okul kampanyaları	Atık bitkisel yağ kampanyası	0	,0%	1	100,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%
	En temiz sınıf kampanyası	0	,0%	2	66,7%	0	,0%	1	33,3%	0	,0%	0	,0%
	Ağaç dikelim	0	,0%	1	50,0%	0	,0%	0	,0%	1	50,0%	0	,0%
	TEMA	1	10,0%	1	10,0%	1	10,0%	2	20,0%	2	20,0%	3	30,0%
Sosyal	Geri dönüşüm	0	,0%	2	25,0%	0	,0%	1	12,5%	1	12,5%	4	50,0%
	Gönüllülük	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%
	Pankart, protesto, konferans	0	,0%	1	20,0%	1	20,0%	1	20,0%	1	20,0%	1	20,0%
	Sigara içmek yasaktır	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	1	100,0%
	Çimlere basmayınız	0	,0%	1	100,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%
	Caydırıcı para cezaları	0	,0%	0	,0%	1	33,3%	1	33,3%	1	33,3%	0	,0%
	Lütfen çevremizi temiz tutalım	0	,0%	1	50,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	1	50,0%
	Çevremizi koruyalım korumayanları uyaralım	0	,0%	5	33,3%	1	6,7%	1	6,7%	2	13,3%	6	40,0%
	Temiz bir çevre için ele verelim	0	,0%	0	,0%	1	50,0%	0	,0%	0	,0%	1	50,0%
	Uyarı levhaları	Çöpleri çöp kutusuna atalım, atmayanları uyaralım.	0	,0%	1	33,3%	1	33,3%	1	33,3%	0	,0%	0

	Doğayı sevmeli ve korumalıyız.	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	2	100,0%
TV programları	Spor programı	0	,0%	0	,0%	3	37,5%	1	12,5%	3	37,5%	1	12,5%
	Eğlence programı	0	,0%	0	,0%	3	50,0%	2	33,3%	1	16,7%	0	,0%
	Haber programı	1	11,1%	1	11,1%	1	11,1%	3	33,3%	0	,0%	3	33,3%
	TV dizileri	0	,0%	1	33,3%	1	33,3%	1	33,3%	0	,0%	0	,0%
	Sinema filmleri	0	,0%	1	50,0%	0	,0%	1	50,0%	0	,0%	0	,0%
	Reklamlar	0	,0%	2	50,0%	0	,0%	1	25,0%	0	,0%	1	25,0%
	Ailesinden	1	9,1%	2	18,2%	1	9,1%	1	9,1%	3	27,3%	3	27,3%
Çevre	Arkadaşlarından	2	20,0%	1	10,0%	1	10,0%	4	40,0%	2	20,0%	0	,0%
	Öğretmenlerden	0	,0%	1	16,7%	2	33,3%	1	16,7%	0	,0%	2	33,3%
	Özdeyişlerden	0	,0%	0	,0%	0	,0%	0	,0%	2	66,7%	1	33,3%

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin gönderme sıklıklarında akademik başarıya göre anlamlı bir farklılığın görüldüğü tespit edilmiştir. Akademik başarısı düşük öğrenciler yok denecek kadar az açık gönderme yapmaktadır, bu göndermelerde de kaynak olarak çevreden aile ve arkadaşlarına atıfta bulunmaktadır. Orta düzey akademik başarıya sahip öğrenciler, en çok sosyal bilgiler ve Türkçe dersi materyalleri olmak üzere akademik başarısı düşük öğrencilere göre daha çok gönderme yapmaktadır. Yüksek akademik başarıya sahip öğrenciler, en çok Türkçe dersi materyallerinden gönderme yapmaktadır. Akademik başarısı yüksek öğrenciler aslında en fazla gönderme yapan gruptur; ancak yaptıkları göndermeler içselleştirdikleri bilgilerin göndermeleri olduğu için kapalı gönderme yapmaktadırlar. Bu çalışma açık göndermeyle sınırlandırıldığı için bu göndermeler incelemeye alınmamıştır.

4.1.5. Metinlerarası Açık Gönderme Kaynakları Dağılımı.

4.1.5.1.Ders Kaynakları

Tablo 6.Ders Kitaplarındaki Açık Göndermeler

Statistics		
	N	
	Sıklık	Yüzdelik
Türkçe Ders Kaynakları	68	%19
Fen ve teknoloji Dersi Kaynakları	42	%12
Sosyal bilgiler	49	%14
Din bilgisi	20	%5

Kamu spotu	35	%12
Okul kampanyaları	13	%7
Sosyal sorumluluk projeleri	23	%6
Uyarı levhaları	30	%11
TV programları	33	%11
Çevre	30	%11
Toplam	343	

Tablo 6 incelendiğinde en çok açık gönderme kaynağının Türkçe dersinden yapıldığı görülmektedir. Gönderme sıklığı diğer derslerde genel olarak birbirine yakın olmakla beraber; en az açık gönderme okul kampanyalarından yapılmıştır. Öğrencilerin kültürlenme yaşantısının en önemli bölümünün okulda olduğu düşünüldüğünde kazanımların işlevsel açıdan geliştirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

4.1.5.1.1. Türkçe Dersi Materyallerinden Yapılan Açık Göndermeler

Tablo 7. Türkçe Dersi Materyallerinde Yapılan Açık Göndermeler:

		Sıklık	Yüzdellik
Valid	Çalışma kitabı	46	67,6
	Ders kitabı	16	23,5
	Öğretmen kılavuz	6	8,8
	Total	68	100,

Tablo 7 incelendiğinde Türkçe dersi materyallerinden yapılan açık göndermelerin kaynakları görülmektedir. Bulgular incelendiğinde

Türkçe dersi materyallerinden çalışma kitabından yapılan göndermelerin %67.6 ile en çok açık gönderme yapılan kaynak olduğu görülmektedir.

Bu sonuç öğrencilerin çalışma kitaplarındaki etkinlikleri diğer alanlardaki çalışmalarla ilişkilendirip rahatlıkla transfer edebildiklerini göstermektedir. Türkçe çalışma kitabı etkinlikleri yazma becerisi odaklı geliştirilmektedir.

Bu çalışmanın en çarpıcı sonuçlarından birini göstermektedir. Yazma becerisi metinlerarası göndermenin en net görülebildiği sağlama etkinliklerinin oluşturan beceridir. Bu sebeple bu terimi sadece okuma becerisiyle ilişkilendirmek terimin uygulanabilirliğini sığlaştırmaktadır.

4.1.5.1.2. Fen ve Teknoloji Dersi Materyallerinden Yapılan Açık Göndermeler

Tablo 8. Fen ve Teknoloji Dersi Materyallerinden Yapılan Açık Göndermeler

		Sıklık	Yüzdellik
Kitaplar	Çalışma kitabı	13	9,3
	Ders kitabı	25	17,9

Öğretmen kitabı	4	2,9
Toplam	42	30,0

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin fen ve teknoloji dersi materyallerinden en çok ders kitabından gönderme yapıldığını göstermektedir. Özellikle güdümlü metinlerde rastlanan bu gönderme sıklığı o hafta fen ve teknoloji dersinde işlenen konu ile yazma metni konusu olarak verilen çevre temizliği konusunun birbirine paralel olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.1.5.1.3.Sosyal Bilgiler Dersi Materyallerinden Yapılan Açık Göndermeler

Tablo 9.Sosyal Bilgiler Dersi Materyallerinden Yapılan Açık Göndermeler

		Sıklık	Yüzdellik
Kitaplar	Ders kitabı	33	23,6
	Çalışma kitabı	7	5,0
	Öğretmen kitabı	9	6,4
	Toplam	49	35,0
	Sistem	91	65,0

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin sosyal bilgiler dersi materyallerinden en çok ders kitabından gönderme yapıldığını göstermektedir. Özellikle güdümlü metinlerde rastlanan bu gönderme sıklığı o hafta sosyal bilgiler dersinde işlenen konu ile yazma metni konusu olarak verilen çevre temizliği konusunun birbirine paralel olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.1.5.1.4.Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Materyallerinden Yapılan Açık Göndermeler

Tablo 10.Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Materyallerinden Yapılan Açık Göndermeler

		Sıklık	Yüzdellik
Kitaplar	Ders kitabı	12	8,6
	Öğretmen kitabı	8	5,7
	Çalışma kitabı	0	0
	Toplam	20	14,3

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi materyallerinden diğer ders materyallerine göre daha az gönderme yaptıkları görülmektedir. Bu tablo dersin materyallerinden yapılan göndermelerin en çok ders kitabından olduğunu göstermektedir. Çalışma kitaplarına gönderme yapılmayan tek kaynaktır.

4.1.5.2.Kamu Spotlarından Yapılan Açık Göndermeler

Tablo 11 .Kamu Spotlarından Yapılan Açık Göndermeler

	Sıklık	Yüzdelik
Kamu Spotları		
Çöpleriniz çöp kutusuna atınız	10	7,1
Fabrika	10	7,1
Çevremizi ağaçlandıralım	3	2,1
Egzoz dumanı	2	1,4
Deniz, akarsu ve göllerimizi kirletmeyelim	1	,7
Küresel ısınmayı önleyelim	2	1,4
Fosil atıklar	2	1,4
Temiz hava sahası	2	1,4
Ağaç dikmeliyiz	2	1,4
Toplam	34	24,3

Tablo 11 incelendiğinde kamu spotlarından serbest metinlerde hiç gönderme bulunmamasına rağmen; güdümlü metinlerde açık gönderme yapıldığı görülmektedir. Kamu spotlarından en çok gönderme “Çöplerinizi çöp kutusuna atınız.” ve “Fabrika atıklarını geri dönüşüm yapınız.” kamu spotlarına aynı sıklıkta olmuştur. En az gönderme “Deniz, akarsu ve göllerimizi kirletmeyelim.” kamu spotuna yapılmıştır. Bu kaynaktan az yapılma sebebi coğrafi konumdan kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Bu göndermeler disiplinlerarası yaklaşımın esas alındığı tematik olarak geliştirilen Türkçe öğretimi planında öğrencilerin bilgilerini hayatın pek çok alanından kendiliğinden transfer edebildiğini göstermektedir.

4.1.5.3.Okul Kampanyalarından Yapılan Açık Göndermeler

Tablo12 .Okul Kampanyalarından Yapılan Açık Göndermeler

	Sıklık	Yüzdelik
Okul Kampanyaları		
Pil atıkları	7	5,0
Atık bitkisel yağ kampanyası	1	,7
En temiz sınıf kampanyası	3	2,1
Ağaç dikelim	2	1,4

Total	13	9,3
Missing Sistem	127	90,7
Total	140	100,0

Tablo 12 göstermektedir ki öğrenciler okullarda düzenlenen kampanyalardan edindikleri bilgileri de yazma becerilerini kullanarak metinler arası gönderme yoluyla kolaylıkla metinlerinde anlamlandırabilmektedirler. En çok gönderme kaynağı olarak “Atık Pil Toplama” kampanyasına yöneldikleri dikkat çekmektedir.

En az gönderme ise “Atık Bitkisel Yağ Toplama” kampanyasından yapıldığı görülmektedir.

4.1.5.4.Sosyal Sorumluluk Projelerinden Yapılan Açık Göndermeler

Tablo 13.Sosyal Sorumluluk Projelerinden Yapılan Açık Göndermeler

	Sıklık	Yüzdellik
TEMA	10	7,1
Geri dönüşüm	8	5,7
Pankart, protesto, afis, konferans	5	3,6
Toplam	23	16,4

Tablo 13 göstermekte ki öğrenciler sosyal sorumluluk projelerinden bilgi aktarabilmekte ve en çok TEMA ile ilgili gönderme yapmaktadırlar. Bu projelerle ilgili derslerde yapılan bilinçlendirme çalışmalarının da öğrencilerin göndermelerini etkilediği düşünülmektedir.

4.1.5.4. Uyarı Levhalarından Yapılan Açık Göndermeler

Tablo 14. Uyarı Levhalarından Yapılan Açık Göndermeler

	Sıklık	Yüzdellik
Sigara içmek yasaktır	1	3,3
Çimlere basmayınız.	1	3,3
Caydırıcı para cezaları	3	10,0
Lütfen çevremizi temiz tutalım.	2	6,7
Çevremizi koruyalım korumayanları uyaralım	16	53,3
Temiz bir çevre için el ele verelim	2	6,7

Çöpleri çöp kutusuna atalım, atmayanları uyaralım.	3	10,0
Doğayı sevmeli ve korumalıyız.	2	6,7
Toplam	30	100,0

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin metinlerinde uyarı levhalarından açık gönderme yapabildikleri görülmektedir. Bunlardan “Çevremizi koruyalım, korumayanları uyaralım.” metnine yapılan gönderme diğer uyarı levhaları metinlerinden daha siktir.

4.1.5.5.TV Programlarından Yapılan Açık Göndermeler

Tablo 15 .TV Programlarından Yapılan Açık Göndermeler

	Sıklık	Yüzdellik
Spor programı	8	5,7
Eğlence programı	6	4,3
Haber programı	9	6,4
TV dizileri	4	2,9
Sinema filmleri	2	1,4
Reklamlar	4	2,9
Total	33	23,6

Tablo 15’te TV programlarından yapılan göndermeler sunulmaktadır. Bu göndermeler en çok “Haber Programlarından”; en az “Sinema Filmleri”ndendir. Özellikle güdümlü metinlerde verilen konunun “Çevre” olmasının, buna da en çok “Haber Programları”nda yer verilmesinin öğrencilerin kaynak olarak bu tarz TV programlarına yönelmesine sebep olduğu düşünülebilir. Serbest metinlerde haber ve spor programlarından daha çok gönderme yapmışlardır.

4.1.5.6.Çevreden Yapılan Açık Göndermeler

Tablo. 16 .Çevreden Yapılan Açık Göndermeler

	Sıklık	Yüzdellik
Ailesinden	11	7,9
Arkadaşlarından	10	7,1
Öğretmenlerden	6	4,3
Özdeşlerden	3	2,1
Total	30	21,4

Missing Sistem	110	78,6
Total	140	100,0

Tablo. 16 incelendiğinde öğrencilerin çevresinden en çok ailesinden ve arkadaşlarından açık gönderme yaptıkları görülmektedir. Bu da eğitimde ailenin ve arkadaş ilişkilerinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. En az göndermenin özdeyişlerden olduğu görülmektedir. Aslında bu noktada dikkat çeken bir veri vardır. Öğrenciler, özellikle akademik başarısı yüksek olanlar özdeyişlerden faydalanmakta; ancak bunu içselleştirip yazılarında kullandıkları için örtük gönderme yapmaktadırlar. Dolayısıyla bu çalışma “açık gönderme” ile sınırlandırıldığı için, yapılan diğer göndermeler dikkate alınamamaktadır.

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin metinlerarası açık gönderme yapabilme durumu hakkında literatür taraması yapılmış ve daha önce böyle bir çalışmanın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özellikle tematik geliştirilen ders öğretimi programlarımızın gereği olan disiplinlerarası yaklaşımı da destekleyici farklı disiplinlere de kolaylıkla atıfta bulunmaktadırlar. Örneğin öğrenciler Fen ve Teknoloji dersinde öğrendikleri herhangi bir bilgiyi, Türkçe dersi etkinliklerinde yapılandırarak transfer etmektedirler. Bu araştırmada Türkçe öğretimi programında sadece okuma becerileri kazanımlarında yer verilen metinlerarasılık kavramının yazma becerilerinde de oldukça verimli bir şekilde kullanılabileceğine dikkat çekilmektedir.

5.BÖLÜM

5.1.SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde elde edilen bulgular yorumlandıktan sonra ulaşılan sonuçlar hakkında bilgilendirme yapılmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda, araştırma konusu ile ilgili öneriler açıklanmaktadır.

Öncelikle çalışmamızın ana problem cümlesi ve alt problemlerini hatırlamak gerekir. Bunlar:

Ana Problem:

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin metinler arası açık gönderme yapabilme durumu nasıldır?

Alt Problemler:

Metinlerarası açık gönderme serbest ya da güdümlü yazmaya göre değişmekte midir?

Metinlerarası gönderme cinsiyete göre değişmekte midir?

Metinlerarası gönderme sosyoekonomik düzeye göre değişmekte midir?

Metinlerarası gönderme akademik başarıya göre değişmekte midir?

Öğrencilerin açık gönderme kaynakları nelerdir?

Programlarda açık gönderme ile ilgili kazanım bulunmakta mıdır?

5.1.1.Ana Problem Cümlesi İle İlgili Sonuçlar:

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin metinlerarası açık gönderme yapabilme durumu nasıldır?

Öğrencilere yazdırılan serbest ve güdümlü metinlerde açık göndermeler farklılıklar göstermektedir. Tablo 1 incelendiğinde güdümlü metinlerde kitaplardan yapılan göndermelerin, serbest metinlerden daha çok olduğu görülmektedir. Güdümlü metinlerde; kamu spotlarından, uyarı levhalarından, sosyal sorumluluk

projelerinden çokça gönderme yapılmış ama serbest metinlerde bu kaynaklardan hiç gönderme yapılmamıştır. Bu sonuç bize öğrencilerin güdümlü yazdıkları metinlerde rahatlıkla açık gönderme yapabildiklerini ve bunu yazma becerisiyle işlevsel bir şekilde aktarabildiklerini göstermektedir. Öğrencilerin serbest metinlerde TV programlarından ve çevreden sıkça gönderme yapmışlar;ama güdümlü metinlerde hiç gönderme yapmamışlardır. Bu sonuç öğrencilerin günlük yaşantılarıyla ilgili göndermelerin serbest metinlerde daha çok olduğunu ve bunu kendiliğinden yazma becerisiyle aktarabildiklerini göstermektedir.

5.1.2. Alt Problem Cümleleri İle İlgili Sonuçlar:

5.1.2.1.”Metinlerarası açık gönderme serbest ya da güdümlü yazmaya göre değişmekte midir?” Alt Problemiyle İlgili Sonuç:

Bu da öğrencilerin derslerde öğrendikleri konuları kendiliğinden transfer edebildiklerini ve yazdıkları metinlerde bu kaynaklardan gönderme yapabildiklerini göstermektedir.

Bu sonuç öğrencilerin güdümlü yazdıkları konularda öğrendikleri bilgileri kaynak belirterek açıkladıkları; ancak serbest yazdıkları metinlerde konuları içselleştirip örtük gönderme yaptıklarını göstermektedir.

5.1.2.2. “ Metinlerarası gönderme cinsiyete göre değişmekte midir?” Alt Problemi İle İlgili Sonuç:

Nicelik bakımından her iki grup da benzer sıklıkta gönderme yapmaktadır. Öğrencilerin yaptıkları “açık gönderme”ler cinsiyete göre kaynak bakımından farklılık göstermektedir. Kullandıkları kaynaklar şöyledir: kız öğrencilerin Türkçe ders kitaplarından, din kültürü ve ahlak bilgisi kitaplarından erkeklere göre daha çok gönderme yaptıkları görülmektedir. Kamu spotlarından, okul kampanyalarından, sosyal sorumluluk projelerinden, uyarı levhalarından hem kızların hem de erkeklerin gönderme sıklığı birbirine yakındır. Bu da aralarında cinsiyete dayalı anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir. Ancak TV programlarından erkeklerin daha çok gönderme yaptığı tespit edilmiştir. Çevreden gönderme sıklığı kızlarda aileden; erkeklerde arkadaşlarından daha çoktur. Bu durumun buldukları dönem, ergenlik dönemi, gereği olduğu düşünülebilir.

5.1.2.3. “Metinlerarası gönderme sosyoekonomik düzeye göre değişmekte midir?”

Alt Problemi İle İlgili Sonuç:

Sosyoekonomik düzeyi farklı üç okuldaki öğrencilere yazdırılan metinler sonucu öğrencilerin metinlerarası açık gönderme yapabilme durumlarıyla ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki okulların öğrencileri rahatlıkla kendiliğinden açık gönderme yapabilmektedir. Ancak yaptıkları göndermelerin kaynakları değişkenlik göstermektedir. Sonuçlar bu değişkenler esas alınarak aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

Sosyoekonomik düzeyi düşük öğrencilerin açık gönderme sıklığı diğer gruplara göre oldukça yüksektir. Bu gruptaki öğrenciler sık gönderme yapmalarına rağmen; kaynaklar pek çeşitlenmemektedir. İncelenen dokümanlarda en çok Türkçe dersi materyallerinden, TV programlarından ve çevrelerinden gönderme yaptıkları görülmektedir. Sonucun böyle olması, öğrencilerin kısıtlı yaşam olanaklarına sahip olmalarından kaynaklanabileceği düşünülebilir.

Sosyal-ekonomik düzeyi düşük öğrencilerin derslerden, okul kampanyalarından yaptığı açık göndermelerin sosyo-ekonomik düzeyi yüksek öğrencilere yakın olduğu görülmektedir. Bu da tüm okullarda ortak işlenen programların işleyişinin düzgün olduğu, idarecilerin uygulamaları “Çerçeve Program” ilkelerine uygun gerçekleştirdiği ve derse giren öğretmenlerin programları “Ortak Olma” ilkesine göre uyguladıkları söylenebilir.

Sosyal-ekonomik düzeyi orta seviye olan öğrencilerin her iki gruba göre daha az gönderme yaptığı tespit edilmiştir. Orta düzey sosyo-ekonomik özelliğe sahip grubun en çok Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi materyallerinden açık gönderme yaptığı tespit edilmiştir. Diğer gruplara göre din kültürü ve ahlak bilgisi dersinden daha çok gönderme yapmaları, bu öğrencilerin bu dersle ilgili okullarından, öğretmenlerinden ya da çevresinden kaynaklanan faktörlerin etkisinde kaldıkları düşünülebilir.

Yüksek sosyal-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin en çok Türkçe dersi materyallerinden gönderme yapmasına rağmen; diğer kaynaklardan birbirine benzer

sıklıkta gönderme yaptıkları tespit edilmiştir. Bu çalışmada sadece açık göndermelere bakıldığı için sıkça örtük gönderme yapan üst düzey sosyo-ekonomik gruptaki öğrencilerin bu göndermeleri dikkate alınmamıştır. Yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin diğer gruptaki öğrencilere göre daha gelişmiş yaşam olanaklarına sahip olmaları onların göndermelerini örtük yapmalarına imkan sağlamış olabilir.

Üç grubun da en çok göndermeyi sosyal bilgiler dersi materyallerinden yaptığı görülmüştür. Bu sonuç sosyal bilgiler dersi konularını, öğrencilerin metinlerde hayatın diğer alanlarına daha büyük oranlarda transfer edebildiklerini gösterdiği düşünülebilir.

5.1.2.4. “Metinlerarası gönderme akademik başarıya göre değişmekte midir?” Alt Problemi İle İlgili Sonuç:

Öğrencilere yazdırılan metinler incelendiğinde öğrencilerin gönderme sıklıklarında akademik başarıya göre anlamlı bir farklılığın görüldüğü tespit edilmiştir. Bu farklılık şöyledir: Akademik başarısı düşük öğrenciler yok denecek kadar az açık gönderme yapmaktadır, göndermelerde de kaynak olarak arkadaşlarına atıfta bulunmaktadır. Orta düzey akademik başarıya sahip öğrenciler, en çok sosyal bilgiler ve Türkçe dersi materyalleri olmak üzere akademik başarısı düşük öğrencilere göre daha çok gönderme yapmaktadır. Yüksek akademik başarıya sahip öğrenciler, en çok Türkçe dersi materyallerinden gönderme yapmaktadır.

Aslında akademik başarısı yüksek öğrenciler çok fazla gönderme yapmaktadır; ancak yaptıkları bu göndermeler genellikle kapalı göndermelerdir. Bu çalışma açık göndermeyle sınırlandırıldığı için bu göndermeler incelemeye alınmamıştır.

5.1.2.5. “Öğrencilerin açık gönderme kaynakları nelerdir?” Alt Problemi İle İlgili Sonuç:

Bu çalışmada öğrencilerin en çok “açık gönderme”yi Türkçe dersinden yaptığı görülmektedir. Gönderme sıklığı diğer derslerde genel olarak birbirine yakın olmakla beraber; en az “açık gönderme” kamu spotundan yapılmıştır. Bu sonuca göre kazanımlara yapılacak eklemelerin öğrencilerin bilgileri transfer etme niceliğini

ve niteliğini arttıracakđı düşünölebilir. Öğrencilerin költürlenme yaşantısının en önemli bölümünün okul olduğu düşünöldüğünde, kazanımların işlevsel açıdan geliştirilmesinin önemli olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin “açık gönderme” yaptığı kaynaklar şunlardır:

Okul ders kitaplarından yapılan göndermeler

-Türkçe çalışma, ders kitabı

-Sosyal Bilgiler çalışma, ders kitabı

-Fen ve Teknoloji çalışma, ders kitabı

-Din Költürü ve Ahlak Bilgisi çalışma, ders kitabı

*Kamu spotlarından yapılan göndermeler

-Çöplerinizi çöp kutusuna atınız.

-Fabrika atıklarını geri dönüşüm yapınız.

-Çevremizi ağaçlandıralım.

-Temiz hava sahası(egzoz dumanı)

-Deniz, akarsu ve göllerimizi kirletmeyelim.

-Ağaç dikmeliyiz.

*Okul kampanyalarından yapılan göndermeler

-Atık pil kampanyası

-Atık bitkisel yağ kampanyası

-En temiz sınıf kampanyası

-Ağaç dikme kampanyası

*Sosyal sorumluluk projelerinden yapılan göndermeler

-TEMA

-Geri dönüşüm

-Gönüllülük

-Pankart, protesto, afiş, konferans

*Uyarı levhalarından yapılan göndermeler

-Sigara içmek yasaktır.

-Çimlere basmayınız.

-Lütfen çevremizi temiz tutalım.

-Çevremizi koruyalım, korumayanları uyaralım.

-Temiz bir çevre için el ele.

-Çöpleri çöp kutusuna atalım, atmayanları uyaralım.

-Doğayı sevmeli ve korumalıyız.

-Caydırıcı para cezaları

*TV programlarından yapılan göndermeler

-Haber programları

-Eğlence programları

-Spor programları

-Diziler

-Filmler

-Reklamlar

*Çevreden yapılan göndermeler

-Aileden

-Arkadaşlardan

-Öğretmenlerden

-Özdeyişlerden

5.1.2.6. “Türkçe Dersi Öğretim Programında açık gönderme ile ilgili kazanım bulunmakta mıdır?” Alt Problemi İle İlgili Sonuç:

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin metinlerarası açık gönderme yapabilme durumu hakkında, Türkçe öğretimi programı incelenmiştir. Bu inceleme için uzman görüşüne başvurulmuştur. Yapılan inceleme sonucunda programda, okuma becerileri altında, metinlerarasılıkla ilgili şu kazanımlar bulunmuştur:

“O.2.1. Okuduğunu önbilgilerini kullanarak anlamlandırır.

O.3.1. Metin içi anlam kurar.

O.3.2. Metin dışı anlam kurar.

O.3.3. Metinlerarası anlam kurar.” (Türkçe Öğretimi, 2004-2005).

Uzmanlarla beraber “Okuma Becerisi” kazanımlarından sonra, “Yazma Becerileri” kazanımları incelenmiştir. Bu çalışma sonucunda metinlerarasılıkla ilgili şu kazanımların bulunduğu tespit edilmiştir:

“8.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

- Öğrencilerin belirledikleri bir konu ve ana fikir etrafında giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan bir metin taslağı oluşturmaları, gelişme bölümünde düşüneyi geliştirme yollarını kullanarak görüşlerini ifade

etmeleri, görüşlerini destekleyecek kanıtlar sunmaları, sonuç bölümünde ise görüşlerini sonuca bağlamaları sağlanır.

- Öğrenciler günlük hayattan örnekler vermeye teşvik edilir.” (Türkçe Öğretimi, 2004-2005).

Yukarıdaki 8.4.2. Kazanımının açıklama bölümünde verilen “görüşlerini destekleyecek kanıtlar sunmaları” ifadesi doğrudan metinlerarası gönderme türlerinden olan açık göndermeyi anlatmaktadır.“Öğrenciler günlük hayattan örnekler vermeye teşvik edilir.” açıklaması ise metinler arası ilişki kurmayı işaret etmektedir.

“8.4.3. Hikâye edici metin yazar.

- Öğrencilerin anlatımın türü ve konusuna göre gerçekçi veya hayalî öğeleri tasarlamaları, uyumlu bir zaman ve mekân kurgusu yapmaları, serim, düğüm ve çözüm bölümlerine yer vermeleri sağlanır.
- Öğrenciler yazım kılavuzundan yararlanmaya, günlük hayattan örnekler vermeye yönlendirilir.” (Türkçe Öğretimi, 2004-2005).

8.4.3. Kazanımında “Öğrenciler yazım kılavuzundan yararlanmaya yönlendirilir.” ifadesi öğrencinin bir metinden öğrendiği bilgiyi, başka bir metinde kullanmasıdır. Bu da metinlerarasılığın uygulanış biçimlerinden biridir.

8.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.

Bu kazanımda bir metin içinde, başka bir metni kullanma söz konusudur. Atasözleri, deyimler ve özdeyişler, metinlerde değiştirilmeden olduğu gibi yani öykünme olmaksızın kullanıldığı için, açık gönderme olarak değerlendirilir.

“8.4.8. Yazılarında mizahi öğeler kullanır.” (Türkçe Öğretimi, 2004-2005).

Belirtilen kazanımda 8. sınıf öğrencilerinin kullanacağı mizahi öğelerin özgün olamayacağı düşünüldüğü için burada da aktarma yapacakları öngörülmektedir. Dolayısıyla birden çok metin arasında ilişki kurmak, metinlerarasılığa götürüleceği için kazanımın metinlerasilikle ilişkilendirilmesi yapılabilir.

“8.4.9. Yazılarında anlatım biçimlerini kullanır.” (Türkçe Öğretimi, 2004-2005).

Bir metne ilişkin öğrenilen kuralların metin yazarken kullanılmasının bir metinler arası gönderme yöntemi olduğu bilindiği için bu kazanım metinlerarasılıkla ilişkilendirilmiştir.

“8.4.14. Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar.

- Öğrencilerin taslak hazırlamaları, taslaklarında giriş, gelişme, sonuç bölümlerine yer vermeleri sağlanır.
- Kaynak gösterme hakkında bilgi verilir.” (Türkçe Öğretimi, 2004-2005).

Yukarıdaki kazanımın açıklama bölümündeki “Kaynak gösterme hakkında bilgi verilir.” cümlesi açık göndermenin kaynağını belirtme yönüyle ele aldığımız kavram eşleştirilebilmektedir.

“6.Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır.

Bu yöntem metinlerarasılık terimi içinde olan dönüştürme yöntemi ile örtüşmektedir.” (Türkçe Öğretimi, 2004-2005).

Metinlerarasılıkla bu kazanımlar ilişkilendirilebilmektedir. Ancak “Okuma Becerisi”nde olduğu gibi “Yazma Becerisi”nde de metinlerarasılıkla ilgili bir bölüm olması gerektiği düşünülmektedir. Bu çalışmanın neticesinde uzmanlarla beraber “Metinlerarası Yazma” adında bir bölümün “Yazma Becerileri” altına eklenmesi gerektiğinde hakkında hemfikir olundu. Bu bölümün Türkçe Öğretimi Programında ve Türkçe Çalışma Kitabında düzgün işlenirse verimli olabileceği öngörüldü. Oluşturulan bölüm şöyledir:

Y.8.7.Metinlerarası Yazma

Y.8.7.1. Yazılarında gözlemlerini destekleyici kanıtlar sunar.

Y.8.7.2. Yazılarında günlük hayattan örnekler verir.

Y.8.7.3. Yazılarında sözlükten ve yazım kılavuzundan faydalanır.

Y.8.7.4. Yazılarını zenginleştirmek için atasözü, deyim ve özdeyiş kullanır.

Y.8.7.5. Yazılarında mizahi öğeler kullanır.

Y.8.7.6. Yazılarında kaynak gösterir.

Y.8.7.7. Yazılarında izlenimlerine yer verir.

KAYNAKÇA

- AÇIL, Berat(2009), *Telmih'e Telmih: Klasik Türk Edebiyatında Geleneğin İnşası, İstanbul.*
- AKTAŞ, Şerif (2004), *Yazılı ve Sözlü Anlatım, Akçağ Yayıncılık, Ankara.*
- AKTULUM, Kubilay (2004). "Metinlerarası İlişkiler", *Öteki Yay. İstanbul.*
- AKTULUM, Kubilay (2004). "Parçalılık, Metinlerarasılık", *Öteki Yay. İstanbul.*
- AKYOL, Hayati (1996). *Metinler Arası (Intertextuality) Okuma ve Sorular. Bilgi Çağında Eğitim. Nisan-Mayıs-Haziran.*
- AKINCI, Murat (2011). *Açıklamalı Edebiyat Terimleri Sözlüğü.*
- AKYOL, Hayati (2007). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi. Pegem Yayıncılık, Ankara.*
- AKYOL, Hayati (2003). *Metinlerden Anlam Kurma, Türklük Bilimi Araştırmaları, 13.Sayı s.267-285, Niğde.*
- ALTUNKAYA, Hatice (2010). *Eski ve yeni II. kademe Türkçe dersi öğretim programları ve ders kitaplarında dil bilgisi öğretiminin karşılaştırılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya.*
- BELLİ, Handan (2015). *Aşkın Tasavvufi Seyri: "Hüsn ü Aşk" Mesnevisini Metinlerarası İlişkilerle Yeniden Okumak. Electronic Turkish Studies, 10(4).*
- BÜYÜKYÖRÜK, Şener ve Demirel, Funda(2009) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara.*
- ÇANDIR, Muzaffer (2013). *Türk Şiirinde Nazire Geleneği ve Kul Himmet'in Şiirlerinde Nazirecilik. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(2).*
- ÇİFCİ, Musa (1998) *Türkçe Öğretiminde Temel İlke ve Kavramlar, AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi.*
- DEMİREL, Özcan (2006), *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi. Pegem Yayıncılık, Ankara.*
- DEMİREL, Özcan (1999), *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi, MEB Yayınları: Ankara.*
- DİLÇİN, Cem (1997). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, TDK Yayınları, Ankara.*
- EKİZ, Tefik (2006)*Almanca Yazan Türklerde Metinlerarasılık, Çankaya Üniversitesi Yayın No:6, Ankara.*
- GİRGİN, Yüksel (2011). *Cumhuriyet Dönemi (1929-1930, 1949, 1981) Ortaokul Türkçe Öğretimi Programlarının İçerik, Genel ve Özel Amaçlarıyla Karşılaştırmalı*

Gelişim Düzeyi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (1), s. 11-26.

GÖĞÜŞ, Beşir (1978), Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi, *Kadioğlu Matbaası, Ankara*.

GÜLTEKİN, İbrahim(2013), Nazire Geleneğinden Metinlerarasılığa Üç Şiirin Söyledikleri, *Turkish Study* 8/1, sayfa1511-1537, Ankara.

PALA, İskender (2012), Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü.

KARASAR, Niyazi(2009) Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara.

KARTAL, Ahmet(2007). Türk Edebiyatında Belâgat Çalışmaları ve Tezâd ve Telmih Sanatlarına Eleştirel Bir Bakış. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1).

KAVCAR, Cahit vd. (1998), Türkçe Öğretimi, *Engin Yayıncılık, Ankara*.

KILINÇARSLAN, Sevilay.(2016), Reklam Metinlerindeki Metinlerarasılık İlişkilerinin Axe Deodorant Reklam Filmleri Örneğinde İncelenmesi, *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi, İstanbul*.

KİTİŞ, Emine. (2017). Türkçe Ders Kitaplarında Metinlerarası Okumaya Yönelik Bir İnceleme. *idil*, 6 (39), s.2999-3009.

KOCAKAPLAN, İsa (1992). Açıklamalı Edebi Sanatlar, *MEB Yay. İstanbul*.

HAVLIOĞLU, Didem (2015). Estetik Hafıza Olarak Telmih: Süreklilik ve Başkalaşım. *Monograf*, (4).

NEMUTLU, Özlem (2008) Cengiz Aytmatov'un Eserlerinde Av Teması, *Turkish Studies International Periodical Forthe Languages, Literature and History of Turkishor Turkic*.

NEMUTLU, Özlem. (2003).Ortak Bir Terminolojiye Doğru, *Virgül, Mart Sayı: 60*, s.50-56.

OĞUZKAN, Ferhan (1993), Eğitim Terimleri Sözlüğü, *Emel Yayıncılık, Ankara*.

ÖGEYİK, Muhlise Coşkun(2008) “Metinlerarasılık ve Yazın Eğitimi” *Anı Yayıncılık, Ankara*.

ÖZAY, Yeliz(2009)Metinlerarasılık ve Türk Halk Hikâyelerinde Ana-metinsel Dönüşümler, *Millî Folklor, Yıl 21/ Say/ 83, Ankara*.

ÖZBAY, Murat (2006), Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri 1, Öncü Basımevi, Ankara.

ÖZBAY, Murat (2007), Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri 2, Öncü Basımevi, Ankara.

ÖZDEMİR, Gülseren(2000)Metinlerarasılık Bağlamında İhsan Oktay Anar Romanlarının Geleneksel Anlatı Türleriyle İlişkisi, *II. Türk Dünyası Kültür Kongresi, İzmir.*

ÖZTEKİN, Özge(2008), Modern Türk Şiirinde Geleneği Yeniden Üreten Bir Şair: *Nâzım Hikmet ve Metinlerarasılık,Edebiyat Fakültesi Dergisi, Ankara.*

ÖZTÜRK, Özhan(2009), Folklor ve Mitoloji Sözlüğü, *Phoenix Yayınları, Ankara.*

RİFAT, M. (2013), Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar, *Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.*

SEVER, Sedat (2000), Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme , *Anı Yayıncılık, Ankara.*

SOLAK ,Murat ve YAYLI, Derya (2009) İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarının Türler Açısından İncelemesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi TheJournal of International SocialResearch Volume 2 / 9 Fall.*

ŞİMŞEK, Tacettin(2016), Sürgün Vezir'in Telmih Dünyası, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi(Erzosder), Erzincan.*

TATÇI, Mustafa(1999), Yunus Emre Divanı, *C:1, Ankara.*

TÜRKDOĞAN, Melike(2007)Rasim Özderer'in "Kuyu" Öyküsünde Metinlerarası İlişkiler, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Sayı 35 Erzurum.*

URAL, Yalvaç (2013), Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor, *Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.*

ÜNAL, Emre(2007) Metinlerarasılık ve Metinlerarası Okuma, *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi cilt 7/ sayı2.*

YALÇIN, Alemdâr.(2006). Türkçe Öğretim Yöntemleri Yeni Yaklaşımlar. *Akçağ Yayınları, Ankara.*

TÜRKÇE SÖZLÜK (2005), *TDK Yayınları, Ankara.*

GÖRSEL KAYNAKÇA

8. Sınıf Türkçe Çalışma Kitabı

6. Etkinlik

Aşağıdaki şirden hareketle bir hikâye yazınız.

KIŞ AĞACI

Mevsim kış
Ağacın dalları çıplak
Pencerenin önünde çocuk,
Ağaca bakıp acıyor:
“Meyvesi yok, yaprağı yok,
Ne kadar yoksul bu ağaç!”
Oysa ağaç zengin mi zengin,
Dallarında yazdan kalma anılar,
Kızıl elmalar...
Pembe çiçekler...
Uyuyor kışın beşiğinde ağaç.
Uyanıyor penceredeki çocuk.

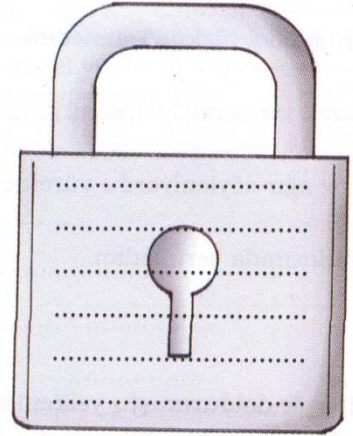
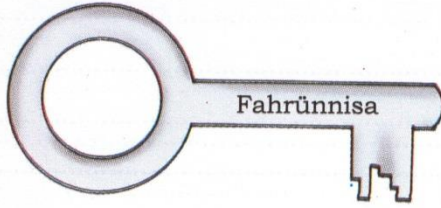
İbrahim DEMİRCİ

**FAHRÜNNİSA
(DİNLEME METNİ)**

1. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin **anahtar kelimelerini** tespit edip yazınız.

6. Etkinlik

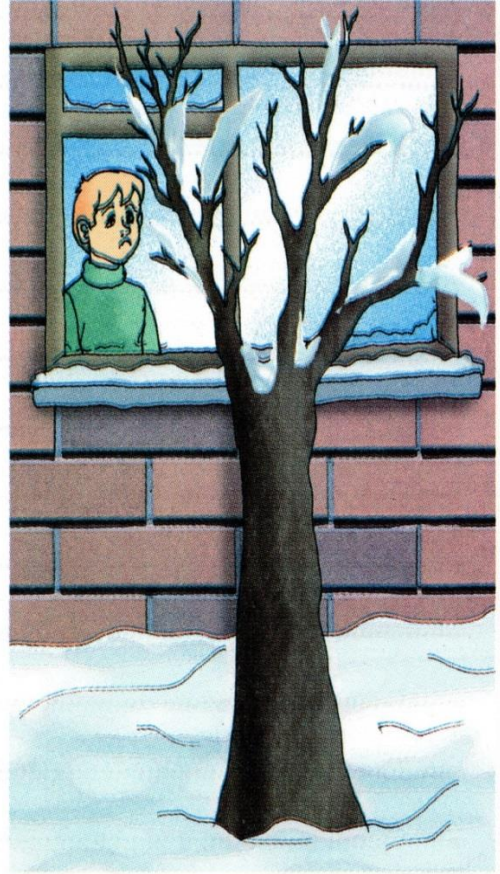
Aşağıdaki şiirden hareketle **bir hikâye** yazınız.

KIŞ AĞACI

Mevsim kış
Ağacın dalları çıplak
Pencerenin önünde çocuk,
Ağaca bakıp acıyor:
“Meyvesi yok, yaprağı yok,
Ne kadar yoksul bu ağaç!”
Oysa ağaç zengin mi zengin,
Dallarında yazdan kalma anılar,
Kızıl elmalar...
Pembe çiçekler...
Uyuyor kışın beşiğinde ağaç.
Uyanıyor penceredeki çocuk.

İbrahim DEMİRCİ

6. Etkinlik

Aşağıda, Atatürk'ün kişilik özelliklerinden birkaçı verilmiştir. Bu kişilik özelliklerini

anlatan

özlü sözlerini,

örnekte olduğu gibi bulup yazınız.

Özlü sözler

Kişilik Özellikleri

"Ben bir işte nasıl başarılı olacağımı düşünmem. O işe neler engel olur diye düşünürüm. Engelleri kaldırdım mı iş kendi kendine yürür."

M. Kemal ATATÜRK

Kararlı ve mücadeleci oluşu

.....
.....
.....
.....

Disiplinli oluşu

.....
.....
.....
.....

İleri görüşlü oluşu

.....
.....
.....
.....

Lider oluşu

.....
.....
.....
.....

Vatan ve milletini çok sevmesi

.....
.....
.....
.....

İnsan sevgisi ve evrensel görüşlere sahip olması

(4)

7. Sınıf SBS Puanı $\Rightarrow$ 223,

Hasan Hilmi i.i.o 8/B

E

(4)

Konu ~~se~~ $\Rightarrow$ Çevremizi koruyalım.

ÇEVREMİZ.

Çevremizi korumalıyız, korumassak kuraklık olur, doğal ortamların yok olur çamre kirliliği, kuruy kutupları yok oluyor Çevremizi, milletimizi korumalıyız, denizlere, göllere, çöp olmayan fabrikaların dumanları arabu egzozu dumanları, hepsi zararlıdır, eğer çevremizi korumassak ilerde bizden sonraki nesiller hep zarar görecek Hastalanan gelecekleri topraklarımıza plastik, atık pilleri toprağa atmayalım geri dönüşüm kutularına atalım bol ağaç dikersek havamız o kadar temiz olur. Bilinçsiz kentleşme, fabrikaların atık suları denize atılması, fabrika dumanları, pillerin toprağa atılması, gazı, Parfümlerin kutupları tehlikeli herimiz için zararlı olur, pilleri atık pil kutularına, fabrikaları atıma tektirerek nehetlatılm Çevremizi. her gün beş çam ağacı diksek ortalama 15 Yılda büyücek ama çevre kirliliği bir saniye bile sürmüyor. her kez bilinçli davranırsa çevre kirliliği kalmas. -- !!!
Pikniğe gittiğimizde mugalı söndürerek, sigara izmariti atmayın orman yangınına sebep olur.

Konu: Sebze

Domates, Biber, Patlıcan

Benim için domates, biber, patlıcan ünlü çok önemlidir. Domatesle, biberi severim de patlıcanla fazla aram yoktur. Domates, biber, patlıcan ünlüsünü eminim ki ben gibi bir çok kişi de seviyor. Bence bunun nedeni hem kolay yetişmesi hem de çoğu yerde hemen yetişmesi. Hatta köyde anneannemin bahçesinde vardı. Biz onlardan yiyorduk. Bizim karşıdaki manavlardan lezzetli oluyordu. Bu üç sebze çok ünlü olmuştur ki Barış Manço'nun "Domates, Biber, Patlıcan" adlı şarkısı bile vardı. Ve herkes bu şarkıyı çok sevdi. O yüzden meşhur olmuşlardı. Bu sebzelerden yiyorsak sağlıklı olması yani organik olması lazım. Köyde yetişenler bu yüzden lezzetli oluyor. Ben bu yüzden serada yetişenlerin yerine köydeki yetişenleri tercih ederim. Dedğim gibi eskiden anneannem yetiştirip bize yolluyordu ama yaşlanınca yetiştiremiyor. Yetiştiremediği içinde yolluyamıyordu. Artık biz buradaki lezzetli fazla olmayan sebzeleri alıp anneanneme yolluyoruz.

Bu üçü hem lezzetliler hem de sağlıklı oldukları için ben bu sebzeleri seviyorum.

Hasan Hilmi İ.Ö.Ö

K

8-B

240

2

KONU: Çevremizi Koruyalım

ÇEVREMİZ

Çevremizi koruyoruz. Çevreye doğayla ilgili saygı göstermeliyiz. Her kas nerdayse okulları, doğayı, çevreyi kirletiyorlar oysaki her kas çöp kovaları koyuyorlar. Okullara, her yerde çöp kovası var. Ama insanlar ne gerek var değil doğamızı, çevremizi kirletiyorlar. Oysaki çevremizi korusak temiz tutsak ne kadar temiz bir çevre olur. Çöplerin içinde kim yaşamak istediği ama herkes çöpleri yere değilde çöp kovasına atsa çevremiz temiz olur. Sağlıklı bir çevre olur. Her kas çok mutlu olur. Ama bazılarında ne gerek var temizliğe der yine her yeri kirletmeye devam ederler. O zaman da temiz sağlıklı bir çevre olmaz. Ağaçlar, çiçekler kuşlar, temiz bir doğa temiz bir çevre istiyorsak yere çöp atmaları uyarmalıyız. Eğer yerde bir çöp gördüğümüz zaman hemen alıp çöp kutusuna atmalıyız. Temiz bir çevre istiyorsak çevremizi korumalı saygı duymalıyız. Temiz Bir Çevre Sağlıklı Bir Yaşam

Çevreyi koruyalım
Korunmayanları uyaralım

Konu spotu

KONU: Cevizli Fırıncılar CEVİZLİ

Cevizli fırıncılar, fırınlarında sadece cevizli kek yapmazlar. Aynı zamanda şerbetli kek, kurabiye, bisküvi, pasta, tatlılar da yaparlar. Cevizli fırıncılar, fırınlarında sadece cevizli kek yapmazlar. Aynı zamanda şerbetli kek, kurabiye, bisküvi, pasta, tatlılar da yaparlar. Cevizli fırıncılar, fırınlarında sadece cevizli kek yapmazlar. Aynı zamanda şerbetli kek, kurabiye, bisküvi, pasta, tatlılar da yaparlar.

Bir 92
analiz. Temiz
Geceyi koruyalım
Korunmayanları uyaralım

